

Tankisti v Lešti

Rozhovor
s hlavným lekárom
ozbrojených síl

Zdravotníci
a krízový manažment

Novým
ministrom
obrany SR
je
Jaroslav
Nad'

Oceľová elita armády

V posádke Trebišov bol pred rokom 1989 dislokovaný motostrelecký pluk, ktorého súčasťou bola aj tanková jednotka. Ten sa zmenil na 55. mechanizovaný pluk. Nasledovali reorganizácie, 1. októbra 2000 vznikol tankový prápor Trebišov ako podriadená jednotka prešovskej mechanizovanej brigády, v tom čase jediný tankový útvar OS SR. Po ďalších reorganizáciách tankový prápor ako samostatný vojenský útvar 30. júna 2009 zanikol a zostávajúca tanková rota bola od 1. júla 2009 začlenená do štruktúry trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu. Ozývali sa hlasy o úplnom zrušení tankov v našich ozbrojených silách. Po necelých desiatich rokoch, keď sa aj na základe medzinárodných skúseností z rôznych konfliktov prehodnotil prínos a zmyslupnosť tankových jednotiek v štruktúrach OS SR, 1. júna 2019 opäť vznikol tankový prápor dislokovaný v posádke Trebišov ako súčasť 2. mechanizovanej brigády Pozemných síl OS SR. Vo februári jeho príslušníci v Lešti absolvovali dosiaľ najintenzívnejšiu previerku svojich schopností – 72-hodinový výcvik v zimných poľných podmienkach.

(jož) • Foto: Peter Poldruhák

Vážené rezortné kolegyne, kolegovia,
vojačky a vojaci,
milí čitatelia,

je mi ctou sa vám prihovoriť ako
novovymenovaný minister obrany Slovenskej
republiky. Vedenie nášho rezortu preberám
v čase krízy, ktorá je bezprecedentná svojou
povahou, rozsahom a vážnosťou v našej
modernej histórii. Slovenská spoločnosť
sa spolu s ďalším európskym a svetovým

spoločenstvom ocitla uprostred boja proti
neviditeľnému nepriateľovi – globálnej pandémie, ktorá predstavuje
priame a jasné ohrozenie nášho spôsobu života, nášho blahobytu
a pocitu bezpečia. Plne si uvedomujem, že spôsob, akým sa náš
štát a náš rezort vyrovná s touto skúškou, bude v očiach slovenskej
verejnosti meradlom našej profesionality a oddanosti našej krajine.
Som si však istý, že spoločným úsilím túto krízu prekonáme a staneme
sa silnejší a pripravenejší ako kedykoľvek v minulosti.
Okrem zvládania tejto krízy ostáva našou hlavnou spoločnou ambíciou
pokračovať v komplexnej modernizácii ozbrojených síl a v ďalšom
posilnení našej autority v transatlantických bezpečnostných
a politických štruktúrach. Naďalej budeme presadzovať budovanie
silných a fungujúcich regionálnych partnerstiev. Musíme zvýšiť našu
schopnosť čeliť kľúčovým bezpečnostným výzvam našej prítomnosti
a budúcnosti, akými sú kybernetická bezpečnosť, hybridné hrozby, ale
aj nové druhy disruptívnych technológií na poli zbrojenia.
Azda našou najdôležitejšou dlhodobou úlohou je však posilňovanie
spoločenskej dôvery medzi našim rezortom a slovenskou verejnosťou.
Ministerstvo obrany musíme otvoriť verejnosti. Len tak si môžeme
opätovne získať jej dôveru. Nebojme sa diskutovať, nebojme sa
vymieňať si názory. Želám si otvorené ministerstvo, ktoré sa nebojí
kritiky, ale ktoré je zároveň schopné postaviť sa za svoje konanie.
Robme veci transparentne a s tými najlepšimi zámermi. Tak sa
nebudeme musieť báť reakcií ľudí mimo nášho rezortu. Každý
výcvikový deň našich vojakov, každé rozhodnutie našich civilných
profesionálov, ako aj moje vlastné, bude plniť jediný a zároveň najvyšší
zámer – ochraňovať a presadzovať záujmy našej krajiny.

Jaroslav Nad',
minister obrany SR

ČÍSLO MESIACA 400

vojenských lekárov a zdravotníkov pôsobi
v podriadenosti hlavného lekára Ozbrojených
sí SR. Lekárov je do 50, zdravotníkov
v poddôstojníckych hodnostiach približne 250
a zdravotníkov v kategórii mužstvo do 100.

- 4 Vesmír je piata operačná doména NATO
- 8 Lešť stmelila tankistov
- 14 Vtáky na vojenských letiskách
- 16 Rozhovor s hl. vojenským lekárom brig. gen. V. Lengvarským
- 19 TÉMA: Lekári a zdravotníci v krízovom manažmente
- 24 Letecká legenda MiG-21
- 26 Amerika vyraduje vojenské lode
- 28 Pandémiu zvládneme spoločnými silami

- 30 Odborné zhromaždenie hlavného poddôstojníka
- 32 Bitka pri Plášťovciach v roku 1552
- 34 Sniečko z Kuchyne
- 36 Záchranca tlačiarň
- 38 Ako trénujú sestry Fialkové
- 41 Military English: His Majesty the Tank
- 44 Aby chrbát nebolel
- 46 Slováci bojovali aj na Blízkom východe a v severnej Afrike

NA TITULNEJ STRANE: Trebišovskí tankisti cvičili v Lešti
Foto: Peter Poldruhák

Piata dimenzia VESMÍR

Deklaráciou summitu v Londýne 3. – 4. decembra 2019 sa vesmír stal po súši, mori, vzdušnom a kybernetickom priestore piatou operačnou doménou NATO.

Tento krok je výsledkom úsilia o vytvorenie lepších podmienok na podporu a realizáciu vesmírnych aktivít ako integrálnej súčasť operácií Severoatlantickej aliance.

Vesmír a bezpečnosť

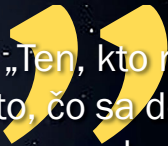
Aktivity NATO vo vesmíre sú zamerané na podporu pozemných, námorných a vzdušných operácií Aliancie v zmysle C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance). Realizácia týchto činností je v súčasnosti bez využívania kozmického priestoru nepredstaviteľná a úroveň operácií by sa bez podpory z vesmíru vrátila do obdobia druhej svetovej vojny. Koncept C4ISR zahŕňa prioritne šesť oblastí:

1. navigácia (Positioning, Navigation and Timing, PNT) – navádzanie rakiet, synchronizácia operácií, sledovanie pohybu vojsk
2. spravodajstvo, sledovanie a prieskum (Intelligence, Surveillance and Reconnaissance, ISR) – snímkovanie terénu (dopravná situácia, vegetácia...), identifikácia umiestnenia nepriateľských základní, zbraňových systémov, strategickej infraštruktúry
3. protiraketová obrana/podpora systémov včasného varovania (Shared Early Warning, SEW)
4. satelitná komunikácia (SATCOM) – podpora riadenia a kontroly
5. Space Situational Awareness (SSA) – informácie o pohybe vesmírneho odpadu, ktorý môže ohrozovať satelitné spojenie; sledovanie fyzikálnych javov vo vesmíre, ktoré môžu poškodiť satelitné aplikácie alebo prerušiť spojenie
6. environmentálny monitoring (Terrestrial and Space Environmental Monitoring, METOC) – sledovanie klimatických podmienok a meteorologických zmien, ktoré môžu ovplyvniť správne načasovanie jednotlivých operácií

Samotná Aliancia nedisponuje vlastnými funkčnými satelitmi (hoci od roku 1970 vypustila osem satelitov, ktoré stále obiehajú okolo Zeme). Vlastní a prevádzkuje pozemné stanice satelitnej komunikácie (kotviace stanice) spolu s niekoľkými vysoko-kapacitnými satelitnými pozemnými terminálmi a s množstvom menších taktických terminálov. Na svoje potreby využíva predovšetkým systémy jednotlivých členských štátov NATO, ktoré ich môžu Aliancii poskytnúť na základe svojho suverénneho rozhodnutia. Od roku 2012 funguje NATO Bi-Strategic Command Space Working Group (Bi-SCSWG). Jej úlohou je poskytovať podporu pre tie aktivity vo vesmíre, ktoré sú významné pre priebeh operácií NATO.

Militarizácia kozmu

Obavy z militarizácie vesmíru na základe rozhodnutia NATO o rozšírení priestoru svojej operačnej pôsobnosti nie sú namiestne. K militarizácii vesmíru totiž došlo už dávno pred summitom v Londýne v decembri 2019. Militarizácia kozmu je chápaná ako prítomnosť vojenských aktivít vo vesmíre, pričom jej význam začal narastať najmä koncom studenej vojny. Napríklad počas vojny v Perzskom zálive v roku 1991 zabezpečovalo spôsobilosti C4ISR pre koalíčné vojská približne 60 satelitov, ktoré slúžili prevažne na účely komunikácie. V púštnych oblastiach Kuvajtu a Iraku, kde bolo málo orientačných bodov, poskytovali navigačné satelity lokalizačné informácie pozemným a leteckým jednotkám spojencov. Prieskumné satelity slúžili na zisťovanie pohybu irackých jednotiek a na hodnotenie úspešnosti leteckých bombardovaní. Satelity včasného varovania boli pôvodne vyvinuté počas studenej vojny na detekciu medzikontinentálnych balistických rakiet znepríatelených strán. V Perzskom zálive sa však používali naprí-

„Ten, kto riadi vesmír, riadi aj to, čo sa deje na súši, na mori a vo vzduchu... Ak neovládate vesmír, neovládate ani ostatné domény.“

Jamie Patrick Shea
bývalý zástupca generálneho tajomníka NATO pre
nové bezpečnostné výzvy

klad na odhalenie vypustenia balistických rakiet Irakom. Aj preto je operácia Púštna búrka označovaná za prvú „vesmírnu vojnu“ v modernom ponímaní.

Vesmírne právo

Z právneho hľadiska je dôležité vnímať rozdiel medzi militarizáciou (militarisation) a umiestňovaním zbraní hromadného ničenia (ZHN, weaponisation) do kozmu. Zatiaľ čo militarizácia je prebiehajúci a pre vojenské operácie nevyhnutý proces, umiestňovanie ZHN do vesmíru zakazuje Kozmická zmluva z roku 1967, ktorá je základným prameňom medzinárodného vesmírneho práva. Zmluva v článku IV ďalej uvádza, že Mesiac a iné nebeské telesá majú byť využívané výlučne na mierové účely a je zakázané zriaďovať vojenské základne, testovať všetky druhy zbraní a viesť vojenské manévry na nebeských telesách.

Polemika vzniká pri otázke, či je mierové využívanie vesmírneho priestoru v súlade s niektorými vojenskými aktivitami v kozme. Príkladom sú lety medzikontinentálnych balistických rakiet (ICBM), ktoré počas letu môžu dosiahnuť výšku niekoľkonásobne väčšiu, než je výška umiestnenia medzinárodnej vesmírnej stanice ISS (400 km nad hladinou mora). Hoci spomenuté rakety môžu byť nosičmi jadrových zbraní a Kozmická zmluva umiestňovanie jadrových zbraní vo vesmíre zakazuje, testy ICBM nie sú v súčasnosti ojedinelými javmi.

Jednou z prioritných oblastí, ktoré súvisia so zaradením vesmíru medzi operačné dimenzie NATO, je preto nevyhnutnosť prispôbiť súčasné normy vesmírneho práva nastupujúcim trendom v oblasti militarizácie kozmu. Týmto sa zaoberá Výbor OSN pre mierové využívanie vesmíru (COPUOS) na zasadaniach vo Viedni. Vzhľadom na vojenský a politický význam vesmíru pre jednotlivé štáty však bude dosiahnutie konsenzu o špecifikovaní povolených vojenských aktivít v kozme problematické.

Nejasná je aj odpoveď na otázku, či bude útok na satelit jedného zo štátov NATO považovaný za dôvod na aktiváciu článku 5 Washingtonskej zmluvy. Podľa vyjadrenia generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga z 19. novembra 2019 bude NATO zvažovať aktiváciu článku 5 pre každý prípad individuálne. Potenciálnemu nepriateľovi tak neposkytne strategickú výhodu vo forme špecifikácie okolností, za ktorých by článok 5 mohol byť aktivovaný.

Text: Mgr. Barbora Hrozenská, PhD.
Analytický útvar MO SR

Kde sa začína vesmír

Hranica medzi vzdušným priestorom a vesmírom nie je jednoznačne stanovená. Najčastejšie je na jej určenie využívaná tzv. Kármánova línia (podľa maďarského fyzika Theodora von Kármána) – pomyselná hranica vo výške 100 km nad hladinou mora. Nad touto líniou v dôsledku klesajúcej hustoty vzduchu už nie je možné vykonávať klasický aeronautický let (využívajúci vztlak vzduchu na vodorovný let). No keďže vztlak vzduchu závisí od rôznych faktorov (parametre lietadla, meteorologické podmienky...), Kármánova línia je na rozličných miestach v rôznej výške. Hranica 100 km preto nie je univerzálne akceptovaná.

Protidružicové systémy

S nárastom využívania vesmíru na vedenie operácií na Zemi sa rozvíjajú aj ofenzívne protidružicové spôsobilosti. Typológia podľa Secure World Foundation zahŕňa päť druhov systémov:

1. **kinetické zbrane** využívajú rakety, ktoré zničia satelit nárazom alebo tlakovou vlnou v dôsledku výbuchu, pričom ony samotné nie sú umiestnené na obežnej dráhe
2. **orbitálne zbrane** sú umiestnené na obežnej dráhe a využité môžu byť napríklad formou navigovania do uhla, ktorý dotknutému satelitu zabráni prijímať alebo vyslať signál zo Zeme. Príkladom je umiestnenie a nasledujúca navigácia ruského satelitu Olymp-K v blízkosti spravodajských satelitov spoločnosti Intelsat a francúzskych satelitov v roku 2014, čo francúzska ministerka ozbrojených síl Florence Parly označila za špionáž.
3. **energetické lúče** (laserové alebo mikrovlnné) využívajú koncentrovanú energiu na to, aby zničili cieľ, prípadne oslepili jeho senzory
4. **elektronické zbrane** využívajú rádiový frekvenčnú energiu na rušenie prenosu signálu medzi satelitom a Zemou (jamming – napr. neschopnosť zachytiť GPS signál) alebo prekrytie signálu vlastným signálom, čo môže mať za cieľ dezorientáciu nepriateľa (spoofing – napr. vysielanie klamlivých údajov o polohe)
5. **kybernetické útoky** – softvér na riadenie, rušenie alebo zničenie počítačových systémov

Novým ministrom obrany je Jaroslav Nad'

Novým ministrom obrany Slovenskej republiky je od 21. marca Jaroslav Nad'. Rezort obrany mu formálne odovzdal doterajší minister obrany Peter Gajdoš.

Ochádzajúci šéf rezortu obrany Peter Gajdoš (SNS) urobil pri riadení ministerstva kus roboty. Uviedol to pri preberaní ministerstva jeho novovymenovaný šéf Jaroslav Nad' (OĽaNO). „Vieme to aj my dvaja, že nie vždy sme sa zhodli na tých veciach, ktoré sa diali, ale viem povedať s určitosťou, že robil všetko, čo považoval za správne,“ povedal Nad'. Doplnil, že dúfa, že aj po odchode Gajdoša z rezortu budú obaja neformálne spolupracovať.

Gajdoš v tejto súvislosti zdôraznil, že na pleciach nového ministra bude aj agenda boja proti koronavírusu. „K tomu vám skutočne želim veľa úspechov, veľa múdrych rozhodnutí ministra, lebo ľudia a vaši podriaďení to určite očakávajú,“ zdôraznil. Podľa vlastných slov on sám odchádza z rezortu so vztýčenou hlavou. „Nie všetko bolo vysoko pozitívne, ale najhoršie je, keď sa do modernizačných projektov vnesie politika,“ uzavrel.

PhDr. Jaroslav Nad', PhD., sa narodil 21. marca 1981 v Nitre. Vyštudoval politológiu na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, na tej istej univerzite robil aj rigoróznú skúšku z medzinárodných vzťahov a bezpečnosti. Tretí stupeň vysokoškolského vzdelania ukončil

z národnej a medzinárodnej bezpečnosti na Akadémii ozbrojených síl gen. Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

V rokoch 2004 až 2013 Jaroslav Nad' pracoval na Ministerstve obrany SR v rôznych pozíciách. Napríklad ako zástupca riaditeľa odboru medzinárodných vzťahov, riaditeľ kancelárie štátneho tajomníka a jeho poradca, ale tiež ako generálny riaditeľ sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy. V rokoch 2012 až 2013 bol diplomatom, konkrétne vedúcim sekcie obrany v Stálej delegácii Slovenska pri NATO a v Stálom zastúpení Slovenska pri Európskej únii.

Pôsobil tiež ako zástupca riaditeľa mimovládnej organizácie Globsec a jej expert na obranu a medzinárodnú bezpečnosť. Bol riaditeľom mimovládnej organizácie Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku. Politickú kariéru začal v roku 2018, keď sa stal poslancom obecného zastupiteľstva a vicestarostom obce Hrubá Borša. V hnutí Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti bol expertom na oblasť medzinárodnej bezpečnosti a obrany a na oblasť spravodajských služieb a tiež tieňovým ministrom obrany.

(Kod, SITA)

Foto: Ivan Kelement, TASR

10 odporúčaní pri COVID-19

Máte podozrenie alebo potvrdený koronavírus?

- 1.** Zostaňte doma, nechodte do práce, školy ani na verejné priestranstvá. V prípade potreby nákupu alebo inej požiadajte ľudí vo vašom okolí, aby išli za vás. Ak musíte ísť von, vyhnite sa používaniu akéhokoľvek druhu verejnej dopravy alebo taxíkov. Vždy použite rúško na tvár.
- 2.** Starostlivo sledujte svoj zdravotný stav a príznaky. Príznaky nájdete na webe www.korona.gov.sk. Ak sa vaše príznaky zhoršia, okamžite kontaktujte svojho lekára.
- 3.** Oddýchnite si a pite dostatok tekutín.
- 4.** Ak ste objednaní k lekárovi, telefonicky ho informujte, že máte alebo môžete mať COVID-19. Pokiaľ telefón nezdvihne, pošlite sms. K lekárovi nechodte.
- 5.** V prípade mimoriadnych zdravotných udalostí volajte na číslo 155 a informujte dispečing, že máte alebo môžete mať COVID-19. **155**
- 6.** Zakryte si ústa rúskom alebo odevom, keď kýchate alebo kašlete. Nepoužívajte samotné ruky, pretože sa dotýkajú mnohých povrchov.
- 7.** Umývajte si ruky mydlom a teplou vodou najmenej 20 sekúnd viackrát za deň alebo použite dezinfekčný prostriedok na ruky s obsahom najmenej 60 % alkoholu.
- 8.** Ak je to možné, zostaňte v samostatnej miestnosti a mimo dosahu ostatných ľudí vo vašej domácnosti. Mali by ste tiež používať samostatnú kúpeľňu a WC, ak sú k dispozícii.
- 9.** Vyhnite sa zdieľaniu osobných vecí s inými ľuďmi vo vašej domácnosti, ako sú riad, uteráky a posteľná bielizeň.
- 10.** Vyčistite všetky povrchy, ktorých sa často dotýkate, ako napríklad stoly a kľučky. Používajte domáce dezinfekčné prostriedky na dané povrchy.

Lešť stmelila tankistov

Príslušníci prvej tankovej roty trebišovského tankového práporu absolvovali vo februári vyvedenie v Lešti. Bolo najväčšou praktickou previerkou schopností útvaru od jeho minuloročného opätovného vzniku.

Velitelia tankových čiat prijali operačný rozkaz na plánovanie činnosti čaty ako pochodovej záštity. Túto operáciu si museli cez noc pripraviť, vydať svoje operačné rozkazy a nasledujúci deň ju uskutočniť. Vojaci celú noc strávili v bojovej technike.

Takto vyzerala len jedna epizóda z celkovo trojtýždňového vyvedenia vyčlenených príslušníkov trebišovského tankového práporu v Centre výcviku Lešť. Vojaci prvej tankovej roty plnili úlohy pod vedením zástupcu veliteľa roty nadporučíka Rastislava Bodnára.

Najvýznamnejšia previerka

Vyvedenie je podľa veliteľa práporu podplukovníka Ľubomíra Bodnára a jeho zástupcu majora Jozefa Horvátha zatiaľ najväčšou praktickou previerkou schopností útvaru od jeho minuloročného opätovného vzniku. V priebehu druhého týždňa plnili tankisti strelecké i taktické úlohy. „Tankové čaty v rámci plnenia úlohy bojových streliieb dosiahli v taktickej časti dobré a v streleckej väčšinou výborné výsledky. Ich celkové hodnotenie je dobré,“ konštatuje riadiaci streliieb nadporučík Bodnár, ktorý pripomína, že

jednotlivé súčasti prvej roty sa po doplnení o nových príslušníkov a presune ďalších na nové pozície (vodičov, strelcov i veliteľov tankov) v súčasnosti zosúladujú. Pri praktických zamestnaniach sa stmeluje ich kolektív. Pochvaľuje si prístup a výsledky, ktoré dosiahli veliaci poddôstojník roty nadrotmajster Dávid Koma, veliaci poddôstojník čaty rotmajster Tomáš Ošťadnický, strelec špecialista čatár Marek Kučma či vodič tanku desiatnik Zdenek Malejčík.

Zamestnania v Lešti podľa majora Horvátha okrem iného previerili spôsobilosti veliteľov čiat a tankov počas velenia pri rozhodovaní procese počas vedenia boja na zdržanie, pri organizovaní a riadení boja, koordinácii systému palieb počas zmeny situácie na bojisku, rýchlej identifikácii a ničení cieľov nepriateľa. Ale aj pri príprave a uskutočnení manévru a organizácii súčinnosti s ostatnými jednotkami. „Okrem iného absolvovali vodenie bojových vozidiel, streľby z lafetových zbraní, taktickú prípravu, bojové streľby čiat 1. tankovej roty, streľby z ručných zbraní. Tankisti úspešne splnili úlohy aj streľby z tanku za pohybu na pohybujúce sa a miznúce ciele cez deň a noc, streľbu z protiletadlového guľometu na pozemný cieľ cez deň,“ spokojne sumarizuje major

Horváth a dopĺňa, že celkovú prípravu a uskutočnenie vyvedenia v CV Lešť veľmi dobre zvládol nadporučík Rastislav Bodnár, ktorý vlastne zastával pozíciu veliteľa roty. Splnil ju aj napriek slabej personálnej naplnenosti v pozíciách veliteľov čiat.

Zrod nových tankistov

V poslednom týždni vyvedenia čakal príslušníkov prvej tankovej roty nepretržitý 72-hodinový výcvik v poľných podmienkach, ktorý dokonale preveril ich fyzickú i psychickú pripravenosť. Keďže v Lešti boli v rovnakom období vyvedení aj príslušníci trebišovského mechanizovaného práporu, zúčastnili sa aj na rotnom taktickom cvičení s bojovými streľbami ich prvej mechanizovanej roty.

Pre nadporučíka Bodnára, rodáka z Trebišova, predstavovalo vyvedenie doslova skúšku ohňom jeho veliteľských spôsobilostí. V útware začínal ako veliteľ čaty. Priznáva, že cieľom vyvedenia bolo okrem iného ukončiť prípravnú etapu čaty a preveriť všetkých zúčastnených profesionálnych vojakov vo svojich odbornostiach (veliteľ tanku, strelec, vodič) zo streleckej prípravy, vedenia bojových vozidiel a taktickej prípravy.

„V materskej posádke sme sa pripravovali po všetkých stránkach. Aby bola na Lešť pripravená technika i jednotlivé tankové osádky. Ešte v decembri sme mali taktickú prípravu na posádkovom cvičisku, tam sme ukončili etapu kontroly zladenosti čaty, preverili sme si súčinnosť čiat. Výbornou pomôckou v príprave tankistov je pre nás tankový trenažér, ktorý máme v útware. Pomáha lepšie zvládnuť výcvik špecialistu. V našejrote máme taký mix viac i menej skúsených vojakov, lebo po vzniku práporu sa vytvorili na báze jednej roty dve. Rozdelili sa v nich skúsenejší

Tank T-72 je bojové pásové vozidlo s vysokou manévrovacou schopnosťou, vybavené mohutnými zbraňami a spoľahlivou pancierovou ochranou. Podľa sovietskej licencie sa vyrábalo na Slovensku (kompletizovalo sa v Martine, ale do jeho výroby boli zapojené aj ďalšie strojárne podniky). Tank je určený prevažne na ničenie obrnenej techniky, ako aj živé sily protivníka. Obsluhu tanku tvoria traja vojaci. Tank je vyzbrojený 125 mm kanónom s hladkou hlavňou, guľometom kalibru 7,62 mm prepojeným s kanónom a ďalej je vyzbrojený 12,7 mm protiletadlovým guľometom kalibru 12,7 mm umiestneným vo vežičke veliteľa. Je vybavený zariadením na ochranu osádky i samotných zariadení tanku pred tlakovou vlnou aj prenikajúcou radiáciou v prípade jadrového výbuchu a zariadením na ochranu osádky pred otravnými a rádioaktívnymi látkami. Tank je schopný prekonávať vodné prekážky jazdou pod vodou, má zadymovacie zariadenie a požiarnu ochranu na hasenie požiaru vnútri tanku.

vodiči i velitelja, prijimali su novi vođi, strelci. Práve v pozíciách vodičov a strelcov preto došlo k najväčšej obmene. Noví vođi sice boli na kurze, ale až v Lešti najlepšie pochopili, ako je to s ovládaním tanku v teréne, s plnením streleckých a taktických úloh. Minulý rok sme mali aj streľbu plným kalibrom i z vložných zbraní, ale nezažili ju všetci strelci. Časť mala premiéru až v Lešti,“ konštatuje 27-ročný tankista.

Pomáhali poručíkom

Veliaci poddôstojník tankového práporu nadrotmajster Ladislav Vass pripomína, že vyvedenie znamenalo prvý komplexný výcvik po znovuzrození práporu. Najmä pre jednotlivých veliteľov bol náročný aj preto, lebo ich kolektívy rozšírili vojaci, ktorí dovtedy nemali žiadnu skúsenosť s tankovou technikou. „Som rád, že skúsení poddôstojníci prebrali zodpovednosť za výcvik, keďže dôstojnícke miesta sú väčšinou neobsadené. Naši veliaci poddôstojníci čiastočne supľujú chýbajúcich veliteľov na pomerne dobrej úrovni. Pomáhajú novým dôstojníkom, ktorí len získavajú potrebné praktické skúsenosti. Navyše časť z nich nemá vojenské školy. Sú znábovaní po absolvovaní civilných vysokých škôl,“ hovorí nadrotmajster Vass.

Patrí medzi pamätníkov v rámci útvaru. Niektorí z týchto spoľahlivých poddôstojníkov ešte pôsobili v útvaru pod jeho velením ako vojaci základnej služby. Postupne sa prepracovali cez pozície vodičov, strelcov a veliteľov tankov až na veliacich poddôstojníkov čiat, dokonca rôt. A spomínaný personálny posun bude pokračovať naďalej. Pri postupnom rozširovaní práporu v lete vznikne v Trebišove tretia tanková rota. Nadrotmajster Vass počíta na miesto jej veliaceho poddôstojníka práve s dnešným veliacim poddôstojníkom prvej čaty, prvej rot rotmajstrom Tomášom Ošťadnickým, ktorý sa v Lešti vyznamenal výborným plnením úloh. „Takíto poddôstojníci sú pre mňa veľkou oporou v mojej činnosti. Práca v novovytvorenej rote s mnohými novými vojakmi bude pre neho i jeho kolegov veľkou výzvou. Verím, že ju zvládne rovnako dobre ako tie predošlé,“ poznamenáva veliaci poddôstojník tankového práporu.

Noc v tanku

Poslednú noc a deň sa príslušníci tankovej rotы zúčastnili na rotnom taktickom cvičení rotы trebišovského mechanizovaného práporu. Napriek tomu, že už mali za sebou týždne intenzívneho výcviku, sprevádzaného aj nedostatkom spánku, všetci tankisti sa vzájomne motivovali a pomáhali si. Mnohí si siahli až na dno svojich fyzických, ale aj psychických síl. Najmä pre nových príslušníkov práporu to bolo náročné, ale nakoniec úlohy zvládli na dobrej úrovni. Po logistickej stránke celé vyvedenie vzorne zabezpečil výkonný poddôstojník prvej rotы rotmajster Peter Badida a jeho starší vodič a skladník slobodník Lukáš Vaľo.

Major Horváth na základe svojich dlhoročných skúseností v tankových jednotkách poznamenáva, že bojové streľby okrem iného znamenajú aj kontrolu celkovej zladenosti čaty po taktickej stránke, schopnosť strelcov viesť presnú streľbu na dané ciele, terčový manéver. Strelec tanku prídje na palebnú čiaru, musí si naplniť otočný dopravník tanku muníciou, s ktorou bude plniť streleckú úlohu, a vzápätí spoločne s veliteľom tanku pozapínajú ističe, aby fungoval celý automatický nabíjací mechanizmus. Pred samotným výstrelom strelec pomocou laserového diaľkomeru zmeria danú vzdialenosť. Strelec si musí domerať terč, namieriť na cieľ a vystreliť. Podľa konkrétnych poveternostných podmienok musí dávať strele nadbeh, podbeh hore, dole... Veľmi dôležitá je rektifikácia pred streľbami, aby bola zosúladená os hlavne a zameriavacieho prístroja.

Bojové streľby čaty vždy ukážu vycvičenosť a koordináciu jednotlivých osádok, po streleckej a taktickej stránke, pri streľbách musí strelec sledovať, kam mu išla strela, kde je výbuch, či trafil, alebo netrafil terč. Veliteľ čaty sa musí rozhodnúť, kto bude viesť paľbu na daný terč, cieľ. S výsledkami, ktoré dosiahli v Lešti vyvedení príslušníci práporu, je spoločne s veliteľom podplukovníkom Ľubomírom Bodnárom spokojný. Sú úmerné stupňu ich pripravenosti a zžitia s tankovou technikou. Veď mnohí vojaci sa s ňou lepšie oboznamovali len v poslednom období po prevelení k tankovému práporu.

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Trojtyždňové vyvedenie príslušníkov trebišovského tankového práporu bolo po jeho opätovnom vytvorení prvým komplexným zamestnaním. Prinieslo vojakom nové skúsenosti a poznatky. Aké sú?

Nadrotmajster Dávid Koma veliaci poddôstojník 1. tankovej rotы:

„Bola to najmä pre mladších a menej skúsených vojakov výborná výcviková príležitosť. Noví vodiči mali prvú možnosť jazdiť v náročnom teréne Centra výcviku Lešť. Ale dobrou školou bolo aj pre nových strelcov tankov. Veď máme vrote vyše 20 percent nových príslušníkov. Som rád, že zapadli do kolektívov, aj vďaka skúseným kolegom. Celý proces kládol oveľa väčšie nároky na veliteľov tankov. Je skvelé, že skúsení poddôstojníci pomáhajú aj novému dôstojníkom. Vrote máme iba jedného veliteľa, to všetko zvyšuje nároky na prácu poddôstojníkov.“

Rotmajster Tomáš Ošťadnický veliaci poddôstojník 1. tankovej čaty:

„Kolektív našej čaty sa podstatne obmenil. Bolo treba doň začleniť aj vojakov, ktorí predtým nikdy nepôsobili v tankových odbornostiach. Týkalo sa to najmä vodičov a strelcov. Som rád, že v Lešti získali prvé praktické skúsenosti. Učili sa a ich počínanie, pravdaže, nebolo bez chýb. Ale je na nás, ako si ich vychováme, takí budú v budúcnosti odborníci. Preto sa ich usilujeme čo najlepšie pripraviť, aby sme v budúcnosti nemuseli nadávať sami na seba.“

Čatár Marek Kučma strellec špecialista:

„Strelcom tanku som dva roky. Predtým som bol štrnásť rokov vodičom, preto sa ešte musím v niektorých oblastiach výcviku zdokonaľovať. Ale keď chce človek dobre zvládnuť každú funkciu, musí sa jej naplno venovať. Strelecké i taktické zamestnania v Lešti ukázali, že výsledok tvorí celá osádka. Nikto sa v nej nemôže len tak viezť. Navyše musíme odovzdávať skúsenosti aj chlapcom, ktorí predtým nikdy nevideli tank. No a keď je aj veliteľ tanku v tejto pozícii nový, celý proces je ešte zložitejší, lebo sa iba učí veliť, niest zodpovednosť za svoju osádku.“

Desiatnik Zdenek Malejčík vodič tanku:

„Vodičom tanku som od roku 2004, za ten čas som nadobudol mnoho skúseností a poznatkov. Snažím sa pomôcť novým kolegom, poradiť im, čo robiť, ale aj čo nerobiť. Lebo v Lešti je náročný terén s rôznymi nástrahami. Zažili sme, že skoro ráno je pôda ešte premrznutá, potom rozmrzne a vodič sa musí vedieť pohybovať v rozbahnenom teréne, po zamorených úsekoch. Aj vedením tanku musí pomôcť strelcovi, aby celá osádka dosiahla pri streľbách najlepšie výsledky a pri plnení taktických úloh sa dostala včas na požadované miesto. Problémy novým vodičom robí aj horšia viditeľnosť. Vodič si musí zvyknúť tiež na jazdu v noci a jej nástrahy.“

Paríž a Mali sa kritizujú

Francúzsko vyjadrilo protest proti tvrdeniam malijského veľvyslanca o nekorektnom správaní francúzskych vojakov pôsobiacich v Mali, kde tamojšej armáde pomáhajú v boji proti islamistickým povstalcov. Francúzsko vyslalo do operácie Barkhane 5 100 svojich vojakov. Pôsobia aj na území Burkiny Faso, Nigeru, Mauritánie a Čadu. Malijský veľvyslanec Toumani Djime Diallo sa francúzskemu Senátu sťažoval na problémy, ktoré spôsobuje v jeho krajine nasadenie francúzskych vojakov. „Ich telá sú úplne pokryté tetovaním a správajú sa spôsobom, ktorý nezodpovedá francúzskej armáde, ako ju poznáme,“ vyhlásil. Francúzska ministerka obrany Florence Parlyová vyslovila očakávanie, že namiesto šírenia falošných obvinení sa bude malijský veľvyslanec venovať implementácii záverov summitu v Pau, kde v januári o riešení situácie v oblasti Sahelu rokovali prezidenti Francúzska a dotknutých afrických krajín. Kritika rozhnevala francúzske vedenie najmä v súvislosti s tým, že vlni v novembri pri zrážke vrtuľníkov počas misie proti džihádistom v Mali zahynulo trinásť francúzskych vojakov. Išlo o najtragickejšiu nehodu francúzskej armády za takmer štyri desaťročia.

NATO o Afganistane

Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg vyzval hnutie Taliban, aby dodržiavalo svoje záväzky dohodnuté so Spojenými štátmi. Podľa jeho slov je to základný predpoklad na začatie sťahovania jednotiek Severoatlantickej aliancie z Afganistanu. Šéf Aliancie pripomenul, že mierová dohoda medzi USA a Talibanom je príležitosťou na začatie rokovaní medzi znepriatelenými stranami v Afganistane a na dosiahnutie udržateľného mieru. „Aby mohol Taliban využiť túto príležitosť, musí splniť svoje záväzky. Musíme vidieť zníženie prípadov násilia a úsilie vyhnúť sa oslabovaniu dohody,“ zdôraznil Stoltenberg počas tlačovej konferencie s chorvátskym premiérom Andrejom Plenkovičom v Záhrebe. Stoltenberg odcestoval do Záhrebu na dvojdnové neformálne zasadnutie ministrov zahraničných vecí EÚ. „Našu prítomnosť znížime iba vtedy, ak Taliban pristúpi k dohode, ktorú podpísal,“ odkázal Stoltenberg a spresnil, že NATO v takomto prípade nebude váhať a zníži svoje jednotky v počte približne 16 000 príslušníkov, ktoré v Afganistane fungujú v rámci operácie Rozhodná podpora.

Princípy a umelá inteligencia

Americké ministerstvo obrany v rámci urýchľovania využívania umelej inteligencie na bojisku prijalo nový etický kódex. Vyzýva zodpovedných, aby pri nasadzovaní a využívaní systémov založených na umelej inteligencii prejavovali primeranú úroveň zdravého úsudku a zodpovednosti. Týka sa to napr. systémov prehliadania leteckých a satelitných snímok pri vyhľadávaní cieľov. Nové etické princípy Pentagónu sa riadia odporúčaniami navrhnutými Radou pre inovácie v obrannom priemysle, v čele ktorej stojí bývalý riaditeľ internetovej spoločnosti Google Eric Schmidt.

Najhoršia utečenecká kríza

Sýria zažíva najhoršiu utečeneckú krízu od vypuknutia tamojšej občianskej vojny pred necelými deviatimi rokmi. Podľa údajov OSN utieklo od začiatku decembra pred postupujúcimi vládnymi silami a násilnosťami v severozápadnej časti Sýrie už približne 900 000 ľudí. V oblasti, kde sa utečenci sústreďujú, je akútny nedostatok ubytovacích priestorov, potravín či vykurovacích materiálov. Humanitárne organizácie, ktoré poskytujú utečencom pomoc, sú preťažené, pričom nie je vylúčené, že v prípade pokračovania násilia pribudnú státisíce ďalších utečencov.

Severokórejci strieľajú

Severná Kórea vypálila 2. marca nad Japonské more dve bližšie nešpecifikované rakety krátkeho doletu. Šlo o prvý test severokórejských rakiet, odkedy Pchjongjang začiatkom roka varoval pred vyvinutím novej strategickej zbrane. Projektily boli vystrelené z oblasti neďaleko mesta Wonsan na východnom pobreží KĽDR, pričom oba preleteli približne 240 kilometrov pri maximálnej výške 35 kilometrov nad morom. Japonské ministerstvo obrany uviedlo, že severokórejské rakety nedoleteli do exkluzívnej ekonomickej zóny Japonska v oblasti Japonského mora a v zóne dopadu projektílov nedošlo k poškodeniu japonských plavidiel ani lietadiel.

Hlad ako zbraň

Vládne sily a ďalšie ozbrojené skupiny v Južnom Sudáne nechávajú zámerne hladovať tamojších civilistov tým, že ich nútia opúšťať domovy a tiež im odopierajú prístup k humanitárnej pomoci. Vyplýva to zo zistení, ktoré zverejnila OSN. Južný Sudán vznikol v roku 2011, keď získal nezávislosť od Sudánu. Rivalita medzi juhosudánskym prezidentom Salvom Kirom a vodcom povstalcov Riekom Macharom však vyústila v roku 2013 do občianskej vojny sprevádzanej násilím. Počas vojny zahynulo už vyše 380 000 ľudí a štyri milióny obyvateľov ušli zo svojich domovov. Konflikt zanechal hospodárstvo tejto na ropu bohatej krajiny v troskách.

V Moskve zadržali náčelníka

Ruská polícia zadržala zástupcu náčelníka generálneho štábu ruských ozbrojených síl Chalila Arslanova, ktorý je podozrivý zo sprenevery najmenej 6,7 miliardy rubľov (96,46 milióna eur) pri nákupoch vojenskej techniky. Vyšetrovatelia sa domnievajú, že Arslanov sa podieľal na krádeži peňazí spoločnosti Vojentekom. Podľa vyšetrovateľov je zapletený do dvoch prípadov sprenevery: v prvom ide o sumu 191 miliónov rubľov (2,74 milióna eur) a v druhom o 6,5 miliardy rubľov (93,58 milióna eur).

Text a foto: TASR

Začal sa odsun z Afganistanu

Americký minister obrany Mark Esper (vľavo) spolu s predsedom Zboru náčelníkov štábov ozbrojených síl USA Markom Milleyom počas tlačovej konferencie v Pentagóne 2. marca oznámil, že hlavnému americkému veliteľovi v Kábule dal pokyn na začatie odsunu jednotiek USA z Afganistanu. Esper dodal, že generál Scott Miller, ktorý je americkým veliteľom v Kábule, má právomoc začať s odsunom približne 8 600 zo súčasných takmer 13 000 vojakov. Podľa dohody s Talibanom by k tomu malo dôjsť o desať dní od podpisu dohody 29. februára 2020. Spojené štáty podľa Espera očakávajú, že dôjde k obmedzeniu násilia, čo povedie k mierovým rokovaniam medzi afganskými skupinami. Predseda Zboru náčelníkov štábov ozbrojených síl USA Mark Milley krátko po Esperovi novinárov upozornil, že sa po podpise dohody medzi USA a fundamentalistickým hnutím Taliban neočakáva, že dôjde k rýchlemu a okamžitému zastaveniu násilia v Afganistane na nulu. „Chcel by som varovať všetkých, aby si nemysleli, že v Afganistane dôjde k absolútnemu zastaveniu násilia. Pravdepodobne to tak nebude,“ povedal Milley novinárom.

USA a Taliban podpísali v katarskej Dauhe dohodu, ktorej cieľom je ukončiť osemnásť rokov trvajúcu vojnu v Afganistane. Na základe dokumentu, o ktorom obe strany s prestávkami rokovali viac než rok a pol, by sa mal začať odsun amerických vojakov z Afganistanu. Vo vnútroafganských rozhovoroch by išlo o dohodnutie podmienok trvalého prímieria medzi Talibanom a afganským štátom. Toto prímierie by malo byť potom oznámené spolu s dohodou o politickom časovom pláne pre Afganistan.

Text a foto: TASR

Rozviedčík, ktorý zachránil Krakov

Vo veku 103 rokov zomrel príslušník sovietskej vojenskej rozviedky Alexej Boľan, považovaný za záchrancu poľského mesta Krakov pred zničením nacistami počas druhej svetovej vojny. V štyridsiatych rokoch bol Boľan pri mnohých historicky významných udalostiach vo východnej Európe. V januári 1945 získal informácie o zámere nemeckej armády zničiť vodojem a priehradu na rieke Dunajec a zaplaviť tak mesto Krakov, aby sa zabránilo postupu Červenej armády. Boľanova jednotka tieto plány prekazila, keď vyhodila do vzduchu nacistický sklad výbušnín. Tieto udalosti poslúžili neskôr ako námet pre sovietsky film Major Vichr. Boľan bojoval v druhej svetovej vojne od jej vypuknutia. Spočiatku velil posádke, ktorá bola súčasťou poľských ozbrojených síl. Po rozdelení Poľska prijal sovietske občianstvo a o rok neskôr sa stal príslušníkom obávaného ľudového komisariátu vnútra NKVD. V jeho nástupníckej organizácii KGB pracoval až do roku 1989, pričom stál aj pri zrode oddielu osobitného určenia Vypmel. Boľan začiatkom februára oslávil 103. narodeniny.

Zomrel posledný maršal

Vo veku 95 rokov zomrel maršal Sovietskeho zväzu Dmitrij Jazov. Vo vyhlásení ruského rezortu obrany sa uvádza, že Jazov zomrel po vážnej a dlhej chorobe v Moskve a bude pochovaný na vojenskom cintoríne v priľahlom meste Mytišči. Spravodajský portál Novaja gazeta pripomenul, že Jazov bol jedným z hlavných organizátorov pokusu o štátny prevrat z roku 1991. Ako minister obrany ZSSR bol vtedy členom tzv. Štátneho výboru pre výnimočný stav vedeného Gennadijom Janajevom. Trestne za to stíhaný nebol, musel však odísť do dôchodku. Bol veteránom druhej svetovej vojny. Po vojne a po štúdiu na vojenských školách sa stal vojakom z povolania. V sedemdesiatych rokoch slúžil aj v Československu, kde pôsobil ako veliteľ Centrálnej skupiny ozbrojených síl v ČSSR. V roku 1987 sa stal ministrom obrany ZSSR. Túto funkciu zastával do roku 1991. Titul maršala Sovietskeho zväzu mu vtedajší sovietsky prezident Michail Gorbačov udelil 28. apríla 1990, čím sa Jazov stal súčasne posledným vymenovaným maršalom v dejinách ZSSR. Zároveň bol jediným maršalom, ktorý nedostal titul Hrdina Sovietskeho zväzu.

Identifikácia vtákov

Vtáky a niektoré ďalšie voľne žijúce živočíchy predstavujú pre letovú prevádzku riziko rôzneho charakteru a povahy. S narastajúcou frekvenciou leteckej prevádzky a zároveň s rastúcou populáciou vtákov je uvedené riziko vždy prítomné.

V súčasnosti prebieha spolupráca medzi odborom veterinárnej podpory Úradu hlavného lekára Ružomberok a Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, zameraná na ich presnú druhovú identifikáciu, ktorá je aj v podmienkach Ozbrojených síl SR základom pre nadväzujúce preventívne opatrenia.

Vzlet, let aj pristávanie

Incident lietadiel s voľne žijúcou zverou je definovaný ako stret (birdstrike). Na jednej strane sú strety, ktoré nemusia spôsobiť významné nebezpečenstvo, ale na druhej strane môžu spôsobiť závažné poškodenie lietadla a s tým súvisiace nepriaznivé dosahy na ekonomiku. No predovšetkým nemožno opomenúť ohrozenie, ba až straty na ľudských životoch.

Väčšina štatistík uvádza za najviac kritický vzlet a pristávanie lietadla, ale treba si uvedomiť, že akákoľvek nadmorská výška predstavuje prítomnosť vtáctva na oblohe, a teda aj počas letu môže dochádzať k spomínaným incidentom. Podobne pri porovnaní letovej činnosti cez deň a v noci je nevyhnutné dbať na rovnaké hroziace nebezpečenstvo. Počas tmy sú veľkou hrozbou najmä netopiere. Lietajú vo veľkých krdľoch, v noci sú slabo viditeľné a ich špecifická anatómia môže byť zodpovedná za závažné poškodenia lietadla. Cez deň je potenciálnym rizikom každý vták na oblohe od najmenšieho spevavca až po najväčšie krdle vtákov.

V rámci udržiavania požadovanej úrovne bezpečnosti na letiskách patrí biologická ochrana medzi významné činnosti, ktorých cieľom je minimalizácia tohto rizika. Predstavuje ši-

Odchyt a krúžkovanie
vtákov z dôvodu
monitoringu

Odbor biologického materiálu –
výter zo zobákovvej dutiny a odbor
krvi pre potreby DNA analýzy

rokové spektrum preventívnych opatrení, ktoré majú významný vplyv na množstvo zvierat na letiskách, ale aj v ich okolí. Ide o rôzne spôsoby aktívneho a pasívneho plašenia vtákov využitím sokoliarstva, služobných psov, bioakustických a pyrotechnických metód, vykonávanie ornitologického a ekologického prieskumu, ako aj aplikáciu melioračných a agrárnych opatrení.

Výskum po leteckých stretoch

K identifikácii druhu vtákov po stretoch s lietadlami sa pristupuje na základe materiálu, ktorý je potom k dispozícii. Ak ide o celé telá živočíchov alebo veľké časti tiel, uplatňuje sa detekcia podľa charakteristických morfológických znakov. Lenže u viac ako polovice vzoriek ju nie je možné realizovať. Aplikácia molekulárno-genetických metód analýzy DNA do praxe však umožňuje presnú druhovú identifikáciu už z malého množstva vzoriek, ktoré boli inak neidentifikovateľné. Aj preto sa rozvíja spolupráca medzi odborom veterinárnej podpory Úradu hlavného lekára Ružomberok a Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach. Je zameraná práve na aplikáciu uvedených metód v podmienkach OS SR.

Spoľahlivosť identifikácie druhov vtákov závisí nielen od kvality samotnej analýzy vzorky, ale aj od odberu, skladovania, transportu, spracovania a uchovávaní, tzv. predanalytickej fázy. Aj preto bolo s cieľom dosiahnuť reprodukovateľné a relevantné výsledky vydané Metodické usmernenie hlavného lekára OS SR, určujúce postup odberu biologického materiálu s účelom identifikácie druhov vtáctva pre potreby biologickej ochrany letísk. Presné poznanie druhov vyskytujúcich sa pri stretoch je nevyhnutné na prijatie účinných programov preventívnych opatrení, ktorých cieľom je zaistiť bezpečnosť leteckej dopravy.

Text: por. MVDr. Zuzana Sýkorová Goffová,
PhD., MVDr. Adriana Mižáková, PhD.

Foto: MVDr. Adriana Mižáková, PhD., mjr. MVDr. Tomáš Molčányi

Postaviť sa situácii čelom

Úrad hlavného lekára Ozbroyených síl SR vznikol v roku 2009, má päť odborov, sídli v Ružomberku a jeho riaditeľom je hlavný lekár OS SR brigádny generál Vladimír Lengvarský, ktorý nám odpovedal aj na otázky súvisiace s koronavírusom.

Ako sa vojenské zdravotníctvo zapája do riešenia krízovej situácie v súvislosti so šírením koronavírusu?

Veľmi intenzívne vnímame problémy, ktoré príchodom koronavírusu vznikli v civilnom sektore, ako aj v ozbrojených silách. Máme pripravený operačný plán, ktorý sa môže použiť pri vyčerpaní kapacít civilného sektora s cieľom pomôcť obyvateľom Slovenskej republiky pri izolácii podozrivých z nákazy a čiastočne aj pri liečbe postihnutých. Realizácia tohto plánu je v súčasnosti špecifikovaná operačným rozkazom a požiadavkami krízového štábu, ktoré sa menia v závislosti od vývoja situácie. Tá sa mení každý deň.

Sú personálne kapacity vojenského zdravotníctva dostatočné?

Treba povedať, že obdobie, keď mali ozbrojené sily po verejnom zdravotníctve druhý najpočetnejší zdravotný systém v štáte, je dávno preč. Predstavy časti verejnosti o našich kapacitách sú preto

skreslené. Kvalifikovaných a odborne vzdelaných ľudí v štruktúrach Úradu hlavného lekára sú približne štyri stovky. Z nich je do 50 lekárov, čo znamená, že naplnenosť tabuľkových počtov je približne 50 percent. Zdravotníkov v poddôstojníckych hodnostiach od mladších a starších zdravotníkov až po hlavného zdravotníka OS SR je do 250 profesionálnych vojakov. Tu je naplnenosť asi 95 percent, čo je veľmi dobré. No a zdravotníkov v kategórii mužstvo, na ilustráciu sú to pozície ako zdravotnícky špecialista – vodič, starší zberač ranených – vodič či zberač ranených – vodič, je približne sto. Ich obsadenosť dosahuje 85 percent.

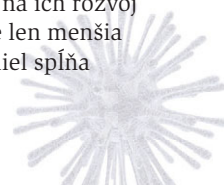
Vojenské zdravotníctvo je teda budované len pre potreby ozbrojených síl?

Vojenský zdravotníci sú vždy pripravení pomáhať aj civilnému sektoru. Približne dve desaťročia však boli naše štruktúry výrazne redukované a budované najmä na plnenie požiadaviek našich vojenských jednotiek vrátane záväzkov

medzinárodného charakteru. Sme teda naozaj predurčení na podporu našich ozbrojených síl a vzhľadom na to je naša činnosť pri rozsiahlejších úlohách domáceho krízového manažmentu limitovaná našimi počtami a možnosťami. No, samozrejme, k dispozícii sme všetkými silami a prostriedkami, ktoré máme.

Konkrétne?

Ak hovoríme o epidémiách, máme tímy, ktoré sú schopné vyšetrovať v ohnisku nákazy a robiť opatrenia v oblasti preventívnej medicíny. Sú vycvičené na podporu našich jednotiek, a to aj v prípade ich nasadenia v zahraničí. Tie tímy síce majú isté rezervy v materiálnom vybavení, ale sú profesionálne pripravené. Sú však len dva. Skrátka, aj tu sa to odvíja od početnosti ozbrojených síl a od toho, koľko bola spoločnosť ochotná investovať financií na ich rozvoj a modernizáciu. No a to, že len menšia časť našich sanitných vozidiel spĺňa

súčasným štandardom, už radšej nebudem komentovať, pretože aj s tým, čo máme, sme v rámci podporných úloh v oblasti domáceho krízového manažmentu pripravení na rozkaz náčelníka generálneho štábu či ministra obrany vykonávať všetky pridelené úlohy.

A čo vojenská poľná nemocnica?

Aby som mohol odpovedať, na začiatku by som vysvetlil celý odsunovo-zdravotnícky vojenský systém, ktorý funguje na úrovniach Role 1 až Role 4. Názov Role pritom treba chápať ako úlohu. Úroveň Role 1 je vlastne prázdné obväzisko, ktoré je aj v poľných podmienkach schopné roztriediť zranených podľa naliehavosti ošetrovania, poskytnúť život zachraňujúcu prvú pomoc, ošetriť zranenia a zranených odsunúť. Tieto obväziská máme v štruktúrach útvarov ozbrojených síl vrátane leteckých základní. Podľa tabuľkových počtov by jedno obväzisko malo mať 15 príslušníkov vrátane dvoch lekárov, ale práve tu je obsadenosť lekármí minimálna. Úroveň Role 2 podľa dokumentov NATO spočíva v potenciáli vykonávať akútnu chirurgickú starostlivosť a ďalšie výkony zachraňujúce život a končatiny. Je umiestnená tak, aby do nej mohol byť zranený presunutý do hodiny. Poznáme Role 2B, čiže basic – základná úroveň, a Role 2E, teda enhanced – rozšírená úroveň, a to o niektoré prvky diagnostiky, má napríklad dve operačné sály a podobne.

No a to sú práve tie dve naše.

Role 2E sa skladá aj s logistickou časťou z 80 kontajnerov, tabuľkovo má 105 ľudí, hoci treba povedať, že už dvanásť rokov sme nemali možnosť investovať do jej modernizácie. Role 2B má mať 66 ľudí, ale ako som už povedal, najmä lekárske miesta v nich ani zďaleka nie sú obsadené. Treba zdôrazniť, že vojenská poľná nemocnica je určená ako podporný prvok pri bojovej činnosti v situácii, ak je zdravotnícka infraštruktúra na nejakom území zničená alebo nefunkčná, prípadne v mieste nasadenia vôbec neexistuje. Aby som dokončil reťazec poľných zdravotníckych zariadení, úroveň Role 3 je už masívne poľné zdravotnícke zariadenie budované veľkými armádami, pričom naše ozbrojené sily ňou nedisponujú a ani nemáme ambíciu ju budovať. Úroveň Role 4 je v našich podmienkach Ústredná vojenská nemocnica v Ružomberku. Takže vidím to tak, že vhodnejšie je pomáhať našim personálom v existujúcich zdravotníckych zariadeniach, a nie rozvíjať vojenskú poľnú nemocnicu.

Má s tým skúsenosti?

Naši zdravotnícki špecialisti suplovali počas krízovej situácie v niektorých civilných nemocniciach po hromadných výpovediach lekárov. Pred niekoľkými

**Brigádny generál
MUDr. Vladimír
Lengvarský, MPH, je
slovenský profesionálny
vojak, hlavný lekár
Ozbrojených síl SR
a riaditeľ Úradu
hlavného lekára
OS SR. Absolvoval
Vojenskú lekársku
akadémiu Jana
Evangelistu Purkyně
v Hradci Králové. Počas
ďalších rokov získal
špecializáciu II. stupňa
– odbor všeobecné
lekárstvo. V roku 2008
po externom štúdiu
získal titul Master of
Public Health. Od
1. júna 2006 je hlavným
lekárom Ozbrojených
síl SR a riaditeľom
Úradu hlavného lekára
OS SR v Ružomberku.
V decembri 2018 vláda
SR schválila povýšenie
MUDr. Lengvarského
z plukovníka
generálneho štábu
do prvej generálskej
hodnosti a 15. januára
2020 ho prezidentka
SR Zuzana Čaputová
povýšila do hodnosti
brigádny generál.**

rokmi sme vypomáhali počas chrípkovej epidémie na ukrajinskej hranici a podobne. Netreba zabúdať ani na to, že podstatná časť personálu vojenskej poľnej nemocnice, aby nestratila prax a zdomoňovala svoje spôsobilosti, pôsobí priebežne v štátnych zdravotníckych zariadeniach. Sú to traumatológovia, chirurgovia, ale aj zdravotníci či sestry, ktorí takto pomáhajú v civilnom sektore už od prvých dní príchodu koronavírusového ochorenia.

Teraz by sa nám veľmi zišiel Vysokošpecializovaný ústav pre choroby pľúcne v Novej Polianke.

Neviem, či ešte má zmysel vracieť sa späť, iba ak by sme sa z toho mohli poučiť. V Novej Polianke sme mali 150 lôžok s možnosťou rozšírenia až na 300. Ak by tam zostal odborný personál špecializovaný na pľúcne choroby, čo je najčastejšia komplikácia pri koronavírusu, dnes by nám také zariadenie mohlo výrazne pomôcť. Vojenský zdravotník tam chceli postupne vybudovať moderné zariadenie na podtlakovú izoláciu chorých, priestory na riešenie vážnejších infekcií vyžadujúcich si prácu v ochranných oblekoch, mali sa nakúpiť prístroje na nútené dýchanie a tak ďalej. K tomu, bohužiaľ, nedošlo, Polianka bola bez súhlasu vojenských zdravotníkov v roku 2014 vyňatá zo štruktúr vojenského zdravotníctva, rezignovala na svoje zdravotnícke spôsobilosti a personál bol prepustený. Môžem sa síce tešiť, že v roku 2016 sa tamojšie objekty podarilo pre rezort obrany zachrániť a že vedenie rezortu pristúpilo k ich rekonštrukcii, ale to nič nemení na situácii, že dlhodobo budované medicínske spôsobilosti boli už pred sanáciou budov zlikvidované. Takých príkladov by bolo viac, ale dnes musíme stavať na tom, čo máme.

Darí sa eliminovať nedostatok vojenských lekárov?

Veľmi pomaly. Čo je pozitívne, pred tromi rokmi sa rozbehlo štúdium vojenských medikov na Fakulte vojenského zdravotníctva Univerzity obrany Brno v Hradci Králové. V súčasnosti tam študuje trinásť budúcich lekárov našich ozbrojených síl. Je to však dlhodobý projekt, pretože prví absolventi budú promovať až o tri roky a k tomu treba ešte pripočítať ďalšie štyri roky špecializačného štúdia. Musíme získať nových lekárov už teraz. Prvý krok, ktorý tomu môže napomôcť, bolo zvyšovanie plátov. Doteraz sme boli na trhu práce až zahanbujúco neschopní konkurencie. Treba to povedať takto otvorene aj preto, lebo v poslednom období sa nám podarilo ročne regrutovať len jedného či dvoch lekárov.

A čo sa týka personálu strednej zdravotníckej úrovne?

Našťastie, na úrovni sestier a zdravotníkov tento problém nie je výrazný. S jedinou výnimkou – zdravotníkmi v 5. pluku špeciálneho určenia. Nepotrebujú len záchrannárske vzdelanie na úrovni bakalára alebo magistra, ale aj výrazne vyššiu fyzickú kondíciu či psychickú odolnosť.

Viete si predstaviť výcvik civilných lekárov v rámci aktívnych záloh?

Predstaviť si to viem. No neviem, prečo by kvalifikovaní lekári, ktorých je nedostatok aj v civile, prichádzali za súčasných podmienok do aktívnych záloh. Dôvodom je, ako inak, najmä materiálne pozadie. Môžeme sa však inšpirovať v Českej republike, kde tento systém funguje pomerne dobre aj v oblasti motivácie. To znamená, že ak je tam lekár, príslušník aktívnych záloh, povolaný na mesačné cvičenie na pozíciu, ktorú zastáva vojenský lekár v hodnosti major, dostane tiež majorský plat. Príkladom pre nás je tiež Centrum biologickej ochrany Těchonín, kde sú mobilné jednotky postavené aj na báze aktívnych záloh. Či už je to lekár, laborant alebo vodič, všetci sú precvičovaní a využiteľní aj v aktuálnej koronavírusovej situácii. Takže áno, takúto ambíciu máme, len verím, že v najbližšom období získame podmienky a priestor na jej realizáciu.

Aký je pomer počtu našich zdravotníkov k štandardom NATO?

Tie súčasné hovoria, že v operácii by malo byť 5 až 10 percent zdravotníckeho personálu. Dnes, keď plánujeme možnú operáciu napríklad ľahkej brigády, sme ako-tak na hranici piatich percent – ale aj so štábmami a veliteľstvom. Pri plánovaní počtov personálu v súvislosti so zavádzaním novej techniky by však mali byť obväziská doplnené o družstvá zberu a vývozu ranených, čo bude krok vpred.

Do akej miery sú v oblasti ochrany zdravia vyvíčení bežní vojaci?

K základným bojovým zručnostiam vojaka patrí aj to, že má byť schopný poskytnúť základnú prvú pomoc sebe aj svojmu spolu bojovníkovi. To znamená, že v urgentnej situácii a v prípade, že nie je nablízku vojenský zdravotník, by mal vedieť identifikovať základné životné funkcie, obnoviť ich, použiť pomôcky, ktoré má v individuálnom zdravotníckom balíčku, a podobne.

Ako sú na to pripravovaní?

Ich výcvik je tiež náplňou služby vojenských zdravotníkov v jednotlivých vojenských útvaroch. Je toho však podstatne viac. Z úrovne Úradu hlavného lekára sme zaviedli viacero kurzov. Napríklad Combat Lifesaver. Určený je pre nelekársky personál a je veľmi žiadaný, takže z dvoch sme ho zvýšili na desať ročne. V spolupráci s Ústrednou vojenskou

nemocnicou v Ružomberku sme začali s kurzom taktickej medicíny. Minulý rok sa prvý raz uskutočnil taktický kurz medicíny prežitia v horskom prostredí. A to všetko najmä vďaka našim ľuďom, ktorých ešte stále máme, ktorí majú poznatky a chcú ich šíriť ďalej, za čo im úprimne ďakujem. Je mi úplne jasné, že im musíme vytvoriť lepšie technické, materiálne a aj motivačné prostredie.

Slovenské vojenské zdravotnícke tímy odviadli výbornú prácu v misiách a operáciách, takže ako vnímate skutočnosť, že v poslednom období sú nasadzované v zahraničí už len jednotlivo?

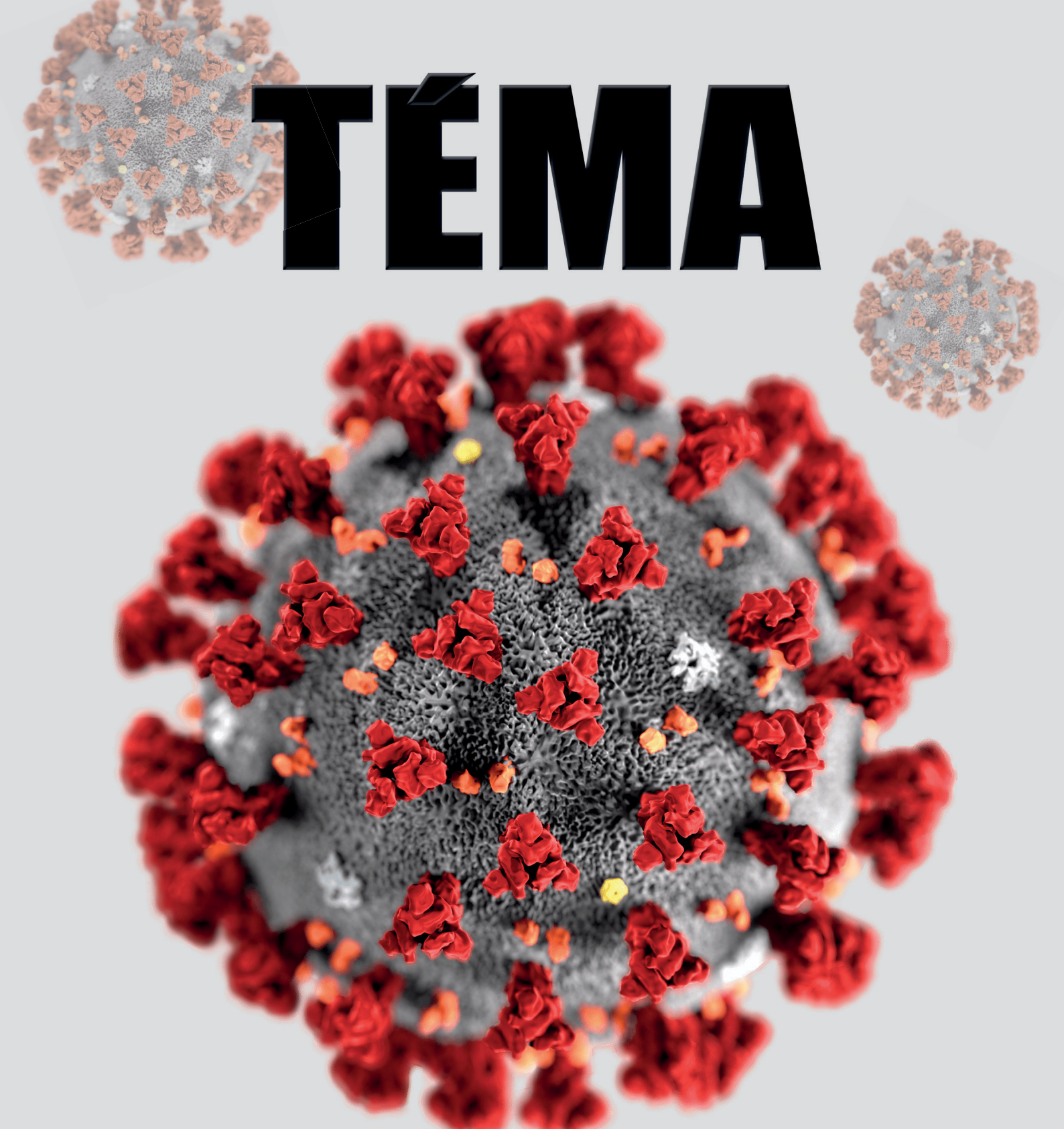
Musíme sa postaviť pravde čelom a konštatovať, že v súčasnosti nie sme schopní splniť požiadavky koalíčných partnerov, pokiaľ ide o nasadzovanie komplexných zdravotníckych spôsobilostí typu poľnej nemocnice. Ak by sme napríklad chceli nasadiť poľnú nemocnicu pod velením NATO, musíme ju minimálne rok udržiavať v nasaditeľnom stave. Nejde pritom iba o počty zdravotníckeho personálu, ale aj o nevyhnutnosť mať dostatočný počet zásob a veľmi pružný spôsob zásobovania a podpory, i keď po nákupe dopravných lietadiel sa situácia v tejto oblasti zlepšila. Zásobovanie by pritom muselo byť akcieschopné nie v horizonte mesiacov či týždňov, ale dní a hodín. Nás pritom veľmi brzdia extrémne, ťažkopádne nastavené obstarávacie procesy, čo sme videli v rámci celej spoločnosti aj teraz v prípade koronavírusu. Verím, že sa aj z tohto poučíme.

Aké sú vaše predstavy o budúcnosti vojenského zdravotníctva?

Predovšetkým celkovo obstať v situácii, keď koronavírus ohrozuje nielen značnú časť populácie, ale aj bežné fungovanie spoločnosti. V rámci samotnej organizácie vojenského zdravotníctva už dlhodobo hovorím o tom, že by bolo vhodné prijať záväzné rozhodnutie, akým spôsobom má byť v budúcnosti organizované. Dnes je príliš rozdrobené. Jedna štruktúra, tá, o ktorej sme sa zmienili v tomto rozhovore, je v podriadenosti náčelníka Generálneho štábu OS SR. V pôsobnosti ministra obrany a Úradu rozpočtovej kapitoly MO SR je Ústredná vojenská nemocnica SNP – fakultná nemocnica v Ružomberku.

V pôsobnosti generálneho tajomníka služobného úradu je Vojenský úrad hygieny a epidemiológie. Trvalo by dlho, kým by som vymenoval všetky argumenty, prečo by jednotné velenie vojenskému zdravotníctvu prospelo. Pripravujeme tiež predpis o špecifickej zdravotnej starostlivosti o vojakov, kde sú vyčíslené aj náklady na túto starostlivosť. Ak chceme mať profesionálnu a kvalitne pripravenú armádu, ak chceme mať prehľad o zdravotnom stave jej príslušníkov a mať možnosť ho pozitívne ovplyvňovať, tak treba tento systém zlepšiť, pretože zdravie vojakov musí byť naším prvoradým cieľom. Len v takom prípade môžu potom pomáhať občanom aj v rámci domáceho krízového manažmentu, akým je aj súčasný boj s koronavírusom.

Zhovárал sa: Pavol Vitko
Foto: autor

TÉMA

Ústredná vojenská nemocnica v boji s vírusom

Ked' v sobotu 14. marca diagnostikovali v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – fakultnej nemocnici prvý prípad nákazy Covid-19, nešlo o Liptáka, ale o obyvateľa Bytče, ktorý rovno z Nemecka pricestoval do Ružomberka. A to preto, lebo vojenská nemocnica spolu s Univerzitnou nemocnicou v Martine sú jediné zdravotnícke zariadenia v Žilinskom samosprávnom kraji, ktoré majú kliniku infektológie.

„Na klinike infektológie máme pripravených dvadsať lôžok, pätnásť ich je pripravených na pľúcnom oddelení a ďalších pätnásť na kožnom – pričom tento počet lôžok je určený len na prvú fázu,“ konštatoval riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP v Ružomberku – fakultnej nemocnice (ÚVN) MUDr. Peter Vaněk ešte v polovici marca. Dodal: „V prípade zhoršenia situácie a zvyšujúceho sa počtu pacientov vieme v rámci reprofilizácie oddelení zabezpečiť až 140 lôžok pre pacientov s koronavírusom. Pre pacientov, u ktorých si priebeh ochorenia bude vyžadovať podporu vitálnych funkcií či pľúcnu ventiláciu, máme v tejto chvíli vyčlenených jedenásť lôžok.“

Peter Vaněk, riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP v Ružomberku

Obetavá práca

ÚVN má výhodu aj v tom, že okrem rozsiahleho nemocničného areálu na Ulici generála Miloša Vesela disponuje objekt-

mi bývalej štátnej nemocnice na Považskej ulici. „Ide o pľúcne oddelenie, kde sú aktuálne v karanténe potenciálne rizikovní pacienti, ktorí čakajú na výsledky. To, že máme samostatný pavilón, je z pohľadu protiepidemiologických opatrení oveľa výhodnejšie, ako keby karanténa susedila napríklad s gynekológiou alebo s detským oddelením.“

Za hlavný kapitál riaditeľ Vaněk označil personál nemocnice: „V prieskumoch INEKO sme boli predvlani tretí, vlni druhý, a koľkí budeme tento rok, je jedno, lebo podstatné je to, že z tých parametrov, ktoré sú vyhodnocované, v náš prospech jednoznačne hovorí kvalitná a obetavá práca našich kolegov, začínajúc lekárskymi tímami, sestrami, ošetrovateľmi a, samozrejme, aj podporným personálom, pričom je nevyhnutné dobré zladenie zdravotníckeho a nezdravotníckeho segmentu. Pokiaľ ide o samotnú kliniku infektológie, pod vedením prednostky pani profesorky Anny Lesňáčkovej v nej pracuje 24 zamestnancov vrátane šiestich lekárov.“

Sústredené úsilie

K 19. marca v ÚVN vyšetrili s podozrením na koronavírus 86 pacientov. „Z nich sme 61 vyšetrili cestou ambulantnej starostlivosti a 25 v rámci ústavnej starostlivosti. Tí boli prijatí na infektologickú kliniku a sú v karanténe. Pozitívni na Covid-19 sú štyria, jeden muž a tri ženy,“ konkretizoval riaditeľ ÚVN. Všetci pacienti boli v čase písania tohto textu v stabilizovanom stave a mali štandardnú starostlivosť, pričom ani jeden z nich nepotreboval umelú pľúcnu ventiláciu. O tom, že ÚVN musí priebežne riešiť aj ďalšie naliehavé prípady, svedčí napríklad autonehoda občanov z Ukrajiny, ktorých po havárii v Černej príviezli 11. marca v skorých

Súčasťou zachytneho miesta sú kontajnery vojenskej poľnej nemocnice a postavený stan, kde môžu pacienti čakať na kontrolné vyšetrenie aj v prípade nepriaznivého počasia

ranných hodinách. Išlo o šesť pacientov, jeden bol hospitalizovaný na ARO, traja na jednotke intenzívnej starostlivosti a jeden na klinike infektológie, no ani jeden nebol nakazený koronavírusom.

V Ústrednej vojenskej nemocnici SNP v rámci preventívnych opatrení od 13. marca zaviedli kontrolovaný vstup do areálu. „To znamená, že bezpečnostná služba meria pri vstupe každému teplotu, a ak je nad 38 stupňov, osoba nie je vpustená a je kontaktovaná infektológom. Podobne ak má takýto človek pozitívnu cestovateľ-

Urgent a stážisti

„Aj keď podozriví z nákazy Covid-19 sú prijímaní na infekčnom oddelení, a ak by nestačilo kapacitne, budú aj na niektorých iných, na našom pracovisku tiež dodržiavame všetky aktuálne bezpečnostné opatrenia. Hoci, pravdaže, môže sa stať, že aj k nám príde niekto s týmto vírusom,“ zdôraznil MUDr. Milan Frátrik, primár urgentného príjmu Ústrednej vojenskej nemocnice. Pretože aj naďalej prijímajú pacientov s náhlými vážnymi poruchami zdravia a všetkými život ohrozujúcimi stavmi. „Pracujeme s rúskom, všetci sme zaškolení, ako si obliecť ochranný oblek, ako v ňom pracovať a ako sa z neho dostať. Pravdaže, všetko sa po použití musí zničiť. Okrem číziem, ktoré sa dajú dezinfikovať,“ dodal primár Frátrik, ktorý zároveň ocenil spoluprácu s Úradom hlavného lekára OS SR. „Keďže náš urgentný príjem nemal dostatočne veľké priestory, aby sme splňali štandard urgentného príjmu II. typu, úrad nám zapožičal jedenásť kontajnerov z vojenskej poľnej nemocnice. Malo by nám to výrazne pomôcť, o to viac, že sú vybavené vzduchotechnikou, kyslíkom, sanitárnym zariadením a vodou. Nehovoriac o tom, že časť z nich sa dá konvertovať na priestor s lôžkami. Situácia sa však zmenila a kontajnery nám prišli teraz

MUDr. Milan Frátrik zaškoľuje kolegov

skú anamnézu, prípadne bol v kontakte s človekom v karanténe.“ Od 19. marca Ústredná vojenská nemocnica otvorila kontrolné zachytané stanovisko pre všetkých pacientov, ktorí prídu do nemocnice. Pracovisko sa nachádza v kontajnerovom systéme poľnej nemocnice pri chirurgickom pavilóne. Každý pacient, ktorý príde do nemocnice v areáli na Ulici generála Miloša Vesela pôjde od vrátnice po vyznačenej trase priamo na zachytané pracovisko, kde mu zdravotníci zmerajú teplotu a on vyplní dotazník. Na základe depistáž-

Izolačná časť zachytného pracoviska

vhod ešte viac. Zdravotníci v nich selektujú od ostatných pacientov tých, ktorí sú podozriví na Covid-19. To znamená, že vyhodnocujú cestovateľskú anamnézu, bezkontaktné merajú teplotu a pýtajú sa na problémy s dýchaním, ľudovo povedané dušnosť. Pacienti až potom pokračujú na odborné vyšetrenie. Teda okrem tých, ktorí sú podozriví z nakazenia vírusom a ktorých preberá infekčné oddelenie.“

Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – fakultná nemocnica ostala jedinou nemocnicou v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva obrany. Od 1. januára 1994 je príspevkovou organizáciou. Ako jediná poskytuje špecifickú zdravotnícku starostlivosť príslušníkom ozbrojených síl SR. Jej súčasťou je 34 kliník, ako aj 153 ambulancií, z ktorých je sto priamo v nemocnici. Spolu v nej pracuje vyše 1 700 zamestnancov. V súčasnosti sa sústreďujú na starostlivosť súvisiacu s vírusovým ochorením Covid-19.

Medzi tými, ktorí slúžili v čase našej návštevy na urgentnom príjme ÚVN, bol aj čatár Jozef Fristik, ktorého sem na stáž vyslali Ozbrojené sily SR. „Mám strednú záchranársku školu, v uniforme ako zdravotník slúžim desať rokov, absolvoval som viacero cvičení, ale takáto prax v centre diania je pre mňa obrovským bonusom,“ konštatoval čatár, ktorý má mesačnú stáž v ÚVN rozdelenú na štyri moduly. Približne šesťdesiat stážistov z ozbrojených síl, ktorí sa v ÚVN vystriedajú za rok, má na starosti nadrotmajster Radoslav Fabian, veliaci poddôstojník a hlavný zdravotník ÚVN. „Rozdeľujeme ich na kliniku chirurgie, kliniku vnútorného lekárstva, stážujú na urgentnom príjme, klinike hematológie či na klinike úrazovej a chirurgickej ortopedie,“ vysvetlil nadrotmajster, ktorý okrem iného absolvoval polročný záchranársky kurz Combat Medic Health Care Specialist v Spojených štátoch, slúžil v Afganistane aj v Bosne a Hercegovine a je bakalár. Možno dodať, že vysokoškolské vzdelanie prvého alebo druhého stupňa medzi zdravotníkmi v poddôstojníckych hodnostiach už vôbec nie je výnimkou. „Som veľmi rád, že v ÚVN sa rozširujú pozície aj pre vojenských zdravotníkov. Momentálne sme poddôstojníci traja, od jari by sme mali byť desiat a plánovaný počet by v ďalších rokoch mal rásť.“

neho vyšetrenia bude pacient vzápätí buď odoslaný na kliniku infektológie alebo na niektorú z ambulancií, prípadne bude odoslaný domov (nie každému pacientovi bude urobený test na Covid-19). Vyplnenie dotazníka a prechod cez kontrolné stanovisko je podmienkou ďalších vyšetrení v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP Ružomberok – FN.

V čase našej uzávierky sa napríklad pripravovalo aj otvorenie záchytného pracoviska v areáli na Považskej ulici.

Núdzový režim

Celá Ústredná vojenská nemocnica už od 13. marca pracuje v núdzovom režime a poskytuje iba neodkladnú zdravotnú starostlivosť. „To znamená, že vykonávať sa budú iba neodkladné život zachraňujúce operácie. Rovnako bude obmedzená aj ambulantná starostlivosť len na akútne stavy. V prípade, ak pacienti boli objedna-

ní na operáciu alebo na ambulantné vyšetrenie, je potrebné si telefonicky dohodnúť nový termín,“ zdôraznil riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice Peter Vaněk. Dodal: „Ak má niekto príznaky ochorenia, bol v oblasti s výskytom koronavírusu, prípadne v kontakte s nakazenou osobou, treba postupovať podľa usmernenia hlavného hygienika SR. To znamená, že pacient by mal zostať doma, v pracovnom čase telefonicky kontaktovať svojho lekára a mimo pracovného času ambulanciu pohotovostnej služby. Lekári potom zabezpečia bezpečný prevoz chorého na našu kliniku infektológie. Prosíme tiež pacientov, aby v prípade dôvodného podozrenia nechodili do nemocnice na iné pracoviská, pretože tým ohrozujú ostatných pacientov, ako aj zdravotnícky personál.“

Zákaz návštev pacientov je samozrejmosťou, podobne ako napríklad zrušenie bohoslužieb v kaplnke vojenskej nemocnice. Situácia sa stále mení, ale ako zdôraznil riaditeľ Peter Vaněk, k všetkým aktuálnym opatreniam pristúpili z toho dôvodu, aby chránili pacientov aj personál a aby mali k dispozícii dostatok lôžok pre pacientov podozrivých z nákazy koronavírusom a tých, u ktorých testy nákazu potvrdia. „Prosíme všetkých, aby nepodliehali panike, aby striktné dodržiavali nariadenia hlavného hygienika a krízového štábu, prípadne odporúčania svojho obvodného lekára, a aby zostali v karanténe po návrate z cudziny alebo v prípade kontaktu s nakazenou osobou. Držte nám palce a dávajte si pozor,“ odkázal všetkým riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – fakultnej nemocnice Peter Vaněk.

Tému pripravil: Pavol Vitko

**Spolupracovali: Hana Klobušická,
Milena Slezáková**

Foto: autor, kpt. Peter Poldruhák, SITA a ÚVN

Nadrotmajster Radoslav Fabian

A ešte niečo: „Dňa 18. marca sme prvý raz ošetrovali pacienta, ktorý bol doma v karanténe a pri domácich prácach utrpel stredne ťažké poranenie hlavy. Medicínsky zásah sme realizovali v internej časti urgentného príjmu v ochranných oblekoch s čo najnižším počtom personálu,“ uviedol primár urgentu MUDr. Milan Frátrík. „Samozrejme, miestnosť sme na hodinu odstavili a dezinfikovali presne podľa nariadenia, aby sme boli pripravení na ďalších pacientov.“

Krv v karanténe

„Ľudia s pozitívnymi cestovateľskými anamnézami, ako aj s príznakmi koronavírusu či akejkoľvek infekcie sú, pochopiteľne, z darcovstva krvi vyradení. Ak si vážia sami seba a aj iných, tak na naše pracovisko neprídu, pretože by to bola veľká nezodpovednosť,“ konštatoval prednosta Kliniky hematológie a transfúziológie ÚVN Ružomberok MUDr. Juraj Mitura.

„V bežný odberový deň k nám prichádza približne 40 – 45 darcov, dnes sme mali približne polovicu,“ porovnal v polovici marca. Spýtali sme sa ho, či nebudú mať problém aj vzhľadom na to, že napríklad študenti zostali doma. „Problémy s darcovstvom vznikajú budú, preto využijeme aj plán B, teda mobilnú odberovú jednotku,“ avizoval skúsený prednosta a bývalý vojenský lekár, ktorý špičkové pracovisko hematológie a transfúziológie pomáha budovať už 21 rokov. S typickým nadšením pre vec sa rozhovoril o plánoch na jeho ďalší rozvoj, o tom, čo všetko treba doladiť v oblasti dlhodobu skladovanej mrazenej krvi, o ambícií vrátiť sa k myšlienke vojenskej transfúzne služby. Zároveň však vie, čo je najdôležitejšia úloha v súčasnosti: „V prípade darcovstva krvi sa principiálne nič nemení. Darca po príchode vyplní bežný celosvetovo jednotný dotazník tak ako doteraz. Aktuálne

Špecifická starostlivosť

Špecifickú zdravotnícku starostlivosť v prospech vojakov Ozbrojených síl SR realizuje Ústredná vojenská nemocnica SNP na základe zmluvného vzťahu s Úradom hlavného lekára Ozbrojených síl SR. Ak sa pýtame na pomer týchto výkonov k všeobecnej zdravotnej starostlivosti, teda tej v prospech civilného sektora, riaditeľ Peter

Vaněk deklaruje, že teraz je to približne päť percent. „Celkovo sa pohybuje v sume okolo dvoch miliónov eur ročne. Sú v tom zahrnuté napríklad výkony vyplývajúce zo zákona, čo znamená pravidelné zdravotné prehliadky, liečenia úrazov, ktoré sa stali vojakom v misiách alebo v službe doma a podobne. Aktuálne sa usilujeme rozširovať pre ozbrojené sily najmä preventívne programy. Nedávno sme napríklad spúšťali novú špeciálnu kameru na klinike nukleárnej medicíny,“ konštatoval riaditeľ. Vysvetlil, že je využiteľná i v rámci preventívneho kardiovaskulárneho programu. „V ozbrojených silách je úsilie vytipovať skupinu pacientov s rizikom mozgovocievnych príhod či infarktov, ktorí budú prijímaní na kliniku vnútorného lekárstva na sériu vyšetrení. Ak sa preukáže podozrenie, budeme robiť ďalšie vyšetrenia, prípadne liečbu.“

Aktuálne bolo v procese aj výrazné zvyšovanie vojenského personálu ÚVN, pretože nemocnici sa má vo väčšej miere vrátiť vojenský charakter. Môžeme pritom doplniť, že do špecifickej vojenskej starostlivosti je zahrnuté napríklad aj Letecko-lekárske centrum Sliač, ktoré vzniklo pred dvoma rokmi a ktoré aspoň do istej miery nahradilo v minulosti fungujúcu Leteckú vojenskú nemocnicu v Košiciach. V pôsobnosti ÚVN je aj poliklinika v Bratislave, Trenčíne, Sliači, zabezpečuje tiež chod sedemnástich posádkových ambulancií. A v rámci špecifickej starostlivosti ešte jedna dôležitá vec: „Ústredná vojenská nemocnica zabezpečuje pre vojakov, ktorí sa vracajú zo zahraničných misií a operácií, päťdňový karanténny pobyt. Vyšetrenia kreujeme veľmi citlivo podľa toho, z akých destinácií prichádzajú. Preto máme so zabezpečením karantény dlhoročné kontinuálne skúsenosti. Pravda, v inom rozsahu ako teraz. No i tak sa dá povedať, že aj preto sme boli na súčasnú situáciu lepšie pripravení,“ uviedol riaditeľ Vaněk.

sme k nemu pripravili aj dotazník súvisiaci s koronavírusovou situáciou. Každého darcu vyšetříme, zmeriame mu teplotu a tlak. Kým sa pustíme do odberu krvi, máme pred sebou na obrazovke jeho 24-prvkový krvný obraz. Nikdy si nedovolíme zobrať krv, ktorá by mohla niekomu ublížiť. Pri každom darovaní vyšetrujeme krvnú skupinu, Rh faktor, vylučujú sa všetky tri základné druhy žltacky, HIV, AIDS či syfilis, robia sa pečťové testy, meria sa hladina bielych krviniek, krvné doštičky a podobne. Čiže – darca má k dispozícii

bezplatnú a vysoko kvalitnú kontrolu svojho zdravotného stavu,“ vymenoval prednosta Mitura, plukovník v. v., časť z darcovských bonusov. Dodal: „Krv je veľmi vzácna, a ak chcete urobiť niečo užitočné a zmysluplné, myslíte aj teraz na tých, ktorí ju potrebujú, a to vo všetkých častiach Slovenska, všade, kde bývate. No a u nás si vaša krv pôjde na štrnásť dní oddýchnuť do karantény, aby sme si boli istí, že neprenesieme žiadnu infekciu, a potom bude nápomocná pri záchrane iného života.“

Legenda s číslom dvadsaťjeden

V línii prúdových stíhačiek konštrukčnej kancelárie Mikojan-Gurjevič mu patrí nezastupiteľné miesto. MiG-21. Je najpočetnejším nadzvukovým lietadlom v histórii a v mnohých krajinách lieta ešte aj 60 rokov od zavedenia do služby.

Samozrejme, verzie používané dodnes majú s tou prvou spoločný len názov a základné obrysy. Okrem množstva vyrobených kusov existuje aj veľký počet verzií. Spolu vyrobili takmer 11 500 kusov vrátane licenčnej výroby v Indii a Československu. U nás to bolo, mimochodom, posledné vyrábané stíhacie lietadlo. MiG-21 bol tiež svojho času najdlhšie vyrábaným vojenským lietadlom v histórii (z továrni vychádzal v rokoch 1959 – 1985), no v tomto ohľade ho dnes už prekonal americký stroje F-15 a F-16.

MiG-21 bol logicky priamym pokračovaním línie, ktorú začal MiG-15. Úsilie o vývoj stíhačky dosahujúcej dvojnásobok rýchlosti zvuku sa začalo už v prvej polovici 50. rokov. Vzniklo niekoľko návrhov, ktoré využívali šípovité aj delta krídla. Nakoniec sa návrh ustálil na delta krídle doplnenom plávajúcimi chvostovými plochami. Vďaka tvaru krídla a dlhému trupu získal neskôr stroj v sovietskom letectve prezývku balalajka, pretože pripomínal

tento hudobný nástroj. Definitívny prototyp mal označenie Je-6T a vyrábať sa začal v roku 1958 ako MiG-21F. Lietadlo dostalo do výzbroje rakety K-13, preto ho začali označovať ako MiG-21F-13. Hlavnou výzbroj tvoril jeden kanón kalibru 30 mm. Okrem rakiet K-13 na dvoch závesníkoch pod krídlami mohol stroj nosiť neriadené strely či bomby.

Verzia F-13 ešte nebola vybavená palubným radarom. Ten niesla najskôr prepádová verzia P, ale veľmi sa neosvedčila, vývoj teda išiel ďalej. Verzia PF mala radar vo zväčšenom kuželi vo väčšom nasávacom otvore. Rovnako sa zväčšil charakteristický hrb na trupe, v ktorom pribudla ďalšia palivová nádrž a dodatočná elektronika. Nasledujúci variant PFM dostal širšiu zvislú chvostovú plochu, ktorá sa objavila aj na všetkých neskorších a najrozšírenejších verziách. PFM mal tiež prvýkrát dvojdielny kryt kabíny s tým, že zadná časť sa odklápala nabok. Dovtedy sa celý jednodielny kryt kabíny vyklápal dopredu dohora.

Kým PF a PFM sa zvyknú označovať ako druhá generácia MiG-21, nasledujúce prieskumné R a bojové SM a SMT sa zvyknú označovať ako tretia generácia. Boli to vôbec prvé stroje so štyrmi závesníkmi pod krídlami a často sa využívali ako stíhacie bombardéry. SM a SMT však slúžili len v sovietskom letectve. Vývojovú líniu zakončili varianty M a MF a najmodernejšia a najvýkonnejšia verzia MiG-21bis. Tieto neskoršie stroje niesli kanón kalibru 23 mm. Existovalo aj niekoľko cvičných verzií s dvojmiestnou kabínou.

V boji

Napriek tomu, že väčšinu služby prežil MiG-21 počas studenej vojny, zapojil sa do množstva horúcich konfliktov. Najväčšie strety prebiehali v rámci vojny vo Vietname a v nekonečnej sérii arabsko-izraelských konfliktov. Na Blízkom východe ich mali vo výzbroji Egypt, Sýria a Irak. Prvé stretnutia s izraelskými Mirage III sa odohrali už v roku 1964, ale až v lete 1966 bol

zostrelený prvý MiG-21. Počas šesťdňovej vojny v roku 1967 bola väčšina arabských stíhačiek zničená na zemi. V nasledujúcich rokoch pri vzdušných bojoch obe strany svoje úspechy nadhodnocovali. Pri porovnaní všetkých údajov sa zdá, že MiG-21 ťahal mierne za kratší koniec, stále však predstavoval vážnu hrozbu, s ktorou museli izraelskí piloti počítať. Definitívne prekonaný bol až po nástupe F-15 a F-16 do výzbroje izraelského letectva.

Úspešný bol aj v službách Severného Vietnamu, ktorý dostal prvé stroje v apríli 1966. Ako najvýkonnejší typ vo výzbroji bol hojne využívaný. Status esa s viac ako piatimi zostrelmi na konte na ňom dosiahol až 13 pilotov. Najčastejšie používanou taktikou bolo vylákavanie amerických stíhačiek do pasce dvojicou MiG-21. Tie priviedli súpera pred ďalšie MiG-y čakajúce nízko nad zemou, ktoré naňho odpálili rakety a zase zmizli. V priamych vzdušných súbojoch dosiahli stroje MiG-21 viac zostrelov, ako samy stratili. Údaje na oboch stranách sa líšia, ale na tomto sa zhodujú. Podľa tých severovietnamských si piloti MiG-21 nárokovujú 165 víťazstiev, sami prišli o 65 strojov. Zahynulo 16 pilotov, čo sú spomedzi všetkých severovietnamských bojových typov najnižšie straty.

Celkovo lietal MiG-21 vo výzbroji viac ako 60 štátov, dvadsať z nich ho používa dodnes.

Služba u nás

V Československu lietalu spolu 466 strojov MiG-21 všetkých verzií. Bol to najpočetnejší nadzvukový typ v našej výzbroji. Prvá verzia F-13 sa vyrábala v licencií v podniku Aero Vodochody. V rokoch 1963 až 1972 tam v jedenástich sériách vzniklo celkovo 194 kusov MiG-21F-13. Bol to jediný dvojmachový stroj, ktorý sa v Československu vyrábala a o kvalitách

našho priemyslu svedčí aj fakt, že iné štáty Varšavskej zmluvy ho nevyrábali. V našom letectve slúžilo 169 kusov verzie F-13 a okrem niekoľkých prvých dodaných zo ZSSR boli všetky vyrobené u nás. V roku 1969 Československo dodalo do Egypta 26 strojov priamo z výroby, v roku 1973 išlo 12 kusov do Sýrie, ale tie boli vyňaté z nášho letectva.

Nasledujúca verzia PF mala síce rádiorokátor, ale neniesla hlavnú výzbroj. Preto v našom letectve dostala prezývku „holubica mieru“. Dôvodom bolo, že niesla iba dve rakety, no štatisticky zasiahla cieľ iba každá štvrtá. A po odpálení rakiet bola bez kanónu už úplne bezbranná. V Československu slúžili v menších počtoch aj verzie PFM, R a M a tiež cvičné U, UM a US. Druhou najpočetnejšou verziou po F-13 sa stal variant MF. Tých dostalo Československo 102, po rozdelení štátu ich ďalej používali samostatné české a slovenské letectvo. To je však už definitívne mimo rámca studenej vojny, ktorú náš seriál sleduje.

Text: Miroslav Barič

MiG-21

Dĺžka: 14,7 m
Rozpätie: 7,1 m
Max. hmotnosť: 9 800 kg
Max. rýchlosť: 2 237 km/h
(mach 2,05)

Dolet: 790 km
Dostup: 17 500 m
Výzbroj: kanón 23 mm,
4 závesníky na 2 000 kg
raket a bômb

Amerika vyradí LCS

Modernizácia prvých štyroch lodí kategórie Littoral Combat Ship (LCS) by bola taká drahá, že sa nevyplatí. Národné námorníctvo amerických ozbrojených síl sa preto chce plavidiel zbaviť, hoci najstaršie z nich je v službe len dvanásť rokov. V službe zostane pätnásť modernejších plavidiel LCS. Návrh a stavba lodí sa výrazne predražili, ale pri zaraďovaní do služby sa vyskytovalo nemálo technických problémov. Dovedna vyšli Spojené štáty na 1,44 miliardy dolárov. Lode LCS triedy Freedom s klasickým trupom staval konzorcium vedené firmou Lockheed Martin, trojtrupové plavidlá LCS triedy Independence zasa General Motors. Námorníctvo sa rozhodlo vyradiť jedny aj druhé: USS Free-

dom, USS Fort Worth, USS Independence aj najnovšiu USS Coronado, ktorá je v službe len šesť rokov. Všetky štyri slúžia od roku 2016 ako cvičné a od roku 2019 patria do eskadry Surface Development Squadron One v rámci Pacifického floty. Námorníctvo do nej chce preradiť aj všetky tri torpédoborce Zumwalt s technológiou stealth – USS Zumwalt, USS Michael Monsoor aj dokončovaný USS Lyndon B. Johnson. Pôvodne malo vzniknúť 32 týchto vojenských plavidiel, Pentagon neskôr znížil objednávku na 24, potom na sedem a napokon je konečné číslo tri. Každé ho stojí okolo 4,2 miliardy dolárov, spolu s výskumom a vývojom je konečná suma astronomických 22,5 miliardy.

Irán predstavil Raad

Iránske revolučné gardy predstavili nové balistické rakety krátkeho doletu Raad-500. S odvolaním sa na správy iránskej štátnej televízie o tom informovala agentúra AP. Rakety Raad-500 (Hrom) majú podľa správ televízie polovičnú váhu oproti starším rakétam Fateh-110 (Dobyvateľ), pričom ich dostrel je o 200 kilometrov väčší. Ako v tejto súvislosti pripomína AP, dostrel štvrtej generácie rakiet Fateh-110 je 300 kilometrov. Nové balistické rakety sú podľa revolučných gard poháňané tuhým palivom, pričom ich súčasťou je aj pohyblivá tryska, ktorá umožňuje zasiahnuť cieľ s väčšou presnosťou. Balistické rakety krátkeho doletu sú rakety s dostreľom do 1 000 kilometrov. Hoci môžu byť tieto strely vzhľadom na svoj obmedzený dostrel využívané len v regionálnych konfliktoch, ich výhodou sú relatívne nízke výrobné náklady a pomerne nenáročné rozmiestňovanie.

Francúzsko a Nem

Francúzsko a Nemecko podpísali dohodu o spoločnom vývoji prototypu novej generácie stíhačiek v hodnote 150 miliónov eur. Projekt je pre Európu dôležitým krokom smerom k posilneniu vlastnej obranyschopnosti nezávisle od spojencov. Novú stíhačku, ktorá by podľa očakávaní mala byť nasadená od roku 2040, budú spoločne vyvíjať spoločnosti Dassault Aviation a Airbus. Stroj by časom mal nahradiť francúzske viacúčelové stíhacie lietadlo štvrtej generácie Dassault Rafale a nemecké viacúčelové stíhacie lietadlo štvrtej generácie Eurofighter Typhoon.

Srbsko kúpilo Pancir

Rusko predalo Srbsku moderný protiletadlový systém Pancir-S1, čo môže mať za následok uvalenie amerických sankcií na Belehrad. Srbský prezident Aleksandar Vučić pre televíziu TV Prva uviedol, že Srbsko sa pre nákup systému Pancir S-1 rozhodlo po tom, čo mu to navrhol ruský prezident Vladimir Putin. „Kúpte Pancir, svoju výnimočnú efektívnosť preukázal v Sýrii. Tento systém protivzdušnej obrany je veľmi efektívny pri útokoch na drony, ktoré sa v modernom vedení boja stávajú,“ tlmočil Putinove slová Vučić. Napriek tomu, že Srbsko sa usiluje o členstvo v Európskej únii, Belehrad pod Vučićovým vedením upevňuje svoje politické a vojenské vzťahy s Ruskom, ktoré je jeho významným spojencom. Srbsko sa zaviazalo, že sa nestane členom NATO a odmietlo sa pripojiť k sankciám, ktoré na Rusko uvalila EÚ pre jeho politiku na Ukrajine. Pancir-S1 je hybridný samohybný protiletadlový systém krátkého a stredného dosahu, ktorý je určený na obranu civilných a vojenských objektov pred modernými prostriedkami vzdušného napadnutia. Systém je vybavený ôsmimi alebo dvanástimi raketami a dvoma rýchlopalnými kanónmi kalibru 30 milimetrov s celkovou rýchlosťou palby až 5 000 výstrelov za minútu.

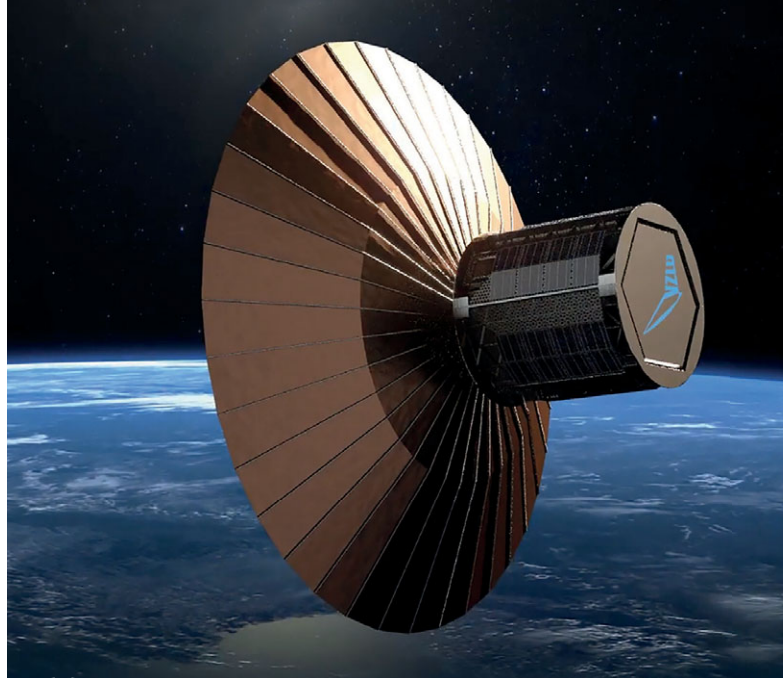

Text a foto: TASR

Česko chcú SCAF

Súčasnou zmluvou nazvanej Budúci vzdušný bojový systém (SCAF) sú prvé etapy výskumu, vyvinutie technológie potrebnej na výrobu prototypu, motora, taktického bojového kúdolu, ako aj dronov, ktoré budú stroj sprevádzať. Očakávané celkové náklady na vytvorenie prototypu, ktorý by mal byť hotový v roku 2026, by mali predstavovať približne štyri miliardy eur. V prípade francúzsko-nemeckej iniciatívy ide o konkurenciu projektu novej generácie stíhačiek s názvom Tempest (Výchrica), ktorý v roku 2018 spustila Británia. Predstavitelia Francúzska v tejto súvislosti vyhlásili, že by si želali, aby sa oba projekty v budúcnosti spojili.

Česko chystá družicu

Česká republika plánuje vyslať do vesmíru vlastné vojenské družice. Pracovali by v prospech aliančného satelitného centra SATCEN ČR, ktoré prevádzkuje české Vojenské spravodajstvo. V rámci projektu národnej satelitnej technológie sa počíta s vyslaním viacerých družíc väčšej veľkosti. Plnú operačnú činnosť SATCEN ČR spustilo Vojenské spravodajstvo začiatkom tohto roka. Centrum má vyhodnocovať spravodajské fotografie z družíc či lietadiel. Zriadené bolo v rámci českého záväzku v Severoatlantickej aliancii. Experti v ňom na základe získaných dát poskytujú informácie potrebné vojakom v misiách, ale aj českým úradom. Armáda tak môže preveriť bezpečnosť ciest, po ktorých by sa mali vojaci v cudzom prostredí vydať, alebo analyzovať pohyb protivníka. Dáta sa môžu využiť aj pri oslobodzovaní rukojemníkov. Hasiči získajú informácie o požiaroch, o rozsahu povodní či o chemických haváriách. Informácie môžu slúžiť aj pre lesníkov alebo poľnohospodárov pri sledovaní polí a lesov. Práve v súvislosti so SATCEN Vojenské spravodajstvo plánuje do budúcnosti projekt národnej satelitnej technológie, ale tiež využívanie umelej inteligencie či projekt STRATOM (stratosférický obrazový systém), ktorý by zabezpečil prieskumné obrazové informácie z českého územia.

Rusko vyskúšalo Cirkon

Rusko po prvý raz úspešne otestovalo novú hypersonickú riadenú strelu Cirkon na vzdialenosť väčšiu než 500 kilometrov. Počas testu, ktorý sa uskutočnil ešte na konci januára, bola riadená strela Cirkon vypálená z fregaty v Barentsovom mori a zasiahla pozemný cieľ vo vojenskej oblasti na severe Uralu. Protiidná hypersonická strela 3M22 Cirkon, ktorá je odpaľovaná z lodí a ponoriek, má dolet viac než 1 000 kilometrov a dokáže vyvinúť devätnásobok rýchlosti zvuku.

Spolu to zvládneme

V čase pandémie ochorenia Covid-19 sa príslušníkom ozbrojených síl, zamestnancom rezortu obrany i celej verejnosti prihovárajú náčelník Generálneho štábu

Ozbrojených síl SR, hlavný poddôstojník OS SR a predstavitelia vojenskej duchovnej služby.

Vážené kolegynie a kolegovia,

dovoľujem si vám veľmi úprimne poďakovať za profesionálne a zodpovedné plnenie všetkých úloh, ktoré nám situácia v krajine v súvislosti s opatreniami proti šíreniu koronavírusu výrazne komplikuje a presmerováva nás z plnenia plánovaných úloh na úlohy operatívne. Ďakujem vám aj za racionálne a uvedoméle vystupovanie na verejnosti v čase plnenia úloh i mimo neho – nemám pochybnosti, že si v týchto exponovaných časoch zachováme vysokú mieru disciplíny a profesionalitu.

Vojачky a vojaci, tento list považujte, prosím, za moju osobnú výzvu na citlivé profesionálne ko-

nanie každého jedného z nás. Rozsah listu zrkadlí stupňujúcu sa vážnosť situácie, v ktorej sa ocitáme, a je súhrnom mojich osobných žiadostí na vás – moje vojačky a moji vojaci – bez ohľadu na vami zastávanú pozíciu či vašu hodnosť.

Dnes už takmer s istotou môžem povedať, že nároky na našu službu sa budú v nasledujúcich dňoch a týždňoch iba zvyšovať pre oprávnené zintenzívnené požiadavky Ústredného krízového štábu Slovenskej republiky. Najťažšie chvíle z pohľadu našej služby nás akiste len čakajú. Pripravované opatrenia môžete pociťovať ako nekomfortné, bolestivé, obmedzujúce váš bežný občiansky a rodinný život, no musíme ich strpieť. Jedným z možných scenárov vývoja je vaša dlhodobá izolácia od vonkajšieho sveta v objektoch kasární, na pracoviskách. I preto vás nabádam k zabezpečeniu vašej dosiahnuteľnosti pre vyrozumienie a k premysleným plánom na zabezpečenie chodu vašej rodiny.

Tvrdenie „moje povolanie je poslaním“ nie je fráza – nastáva čas, aby sme to potvrdili!

Žiadam vás o obmedzenie vášho cestovania na nevyhnutné minimum, o starostlivé zváženie voľnočasových aktivít bez vplyvu na vašu takmer okamžitú nasaditeľnosť, o bezprostrednú reakciu na pokyny, požiadavky a nariadenia vašich veliteľov a o dodržiavanie organizačných opatrení. Pri hygiene majte na pamäti, že nechránite iba seba, ale i vašich blízkych a zvyšok spoločnosti.

„Mimoriadne situácie si vyžadujú mimoriadne riešenia!“

Veliteľky, velitelia, váš prístup je kľúčovým pre úspech nášho vkladu k vyriešeniu mimoriadnej situácie na Slovensku. Sme nútení zamýšľať sa nad efektívnym narábaním s naším personálom tak, aby sme zachovali funkčné všetky ekosystémy v našej zodpovednosti, zapájali sa do aktuálneho diania a zároveň aby sme čo najmenej vystavovali rizikám nákazy a prenosu vírusu seba a iných. Žiadam vás o zváženie potreby prítomnosti vašich podriadených bezprostredne na pracoviskách za predpokladu dosiahnuteľnosti vo veľmi krátkom čase.

Velenie ozbrojených síl vydalo ďalšie spresnenie vnútorných plánov našej činnosti, ktoré musíme striktnie plniť, byť však pri ich plnení flexibilní a adaptabilní. Na základe týchto spresnení vás, velitelia, žiadam o spracovanie plánov podpory krízovej infraštruktúry z vašej úrovne v priestore vašej zodpovednosti a v regióne i nad rámec bežných plánov.

Žiadam vás, velitelia, aj o ľudský zreteľ pri chápaní a posudzovaní potrieb vašich podriadených, aby sa mohli pri čo najlepšom pracovnom výkone primerane postarať o svoje rodiny a udržali sa trvalo nasaditeľnými.

Kolegynie a kolegovia, majme, prosím, na pamäti, že sme to práve my vojaci, od ktorých sa právom očakáva služba v čase núdze!

S hrdosťou a úctou

váš generál Daniel Zmeko

Kolegyne, kolegovia,

momentálna situácia v SR je vážna a nová pre jej obyvateľov. Nová najmä z pohľadu priameho ohrozenia a času trvania, keďže pravdepodobne nepominie v priebehu pár týždňov. Pre mnohých z nás, mám na mysli najmä vojnových veteránov z misí na Golan-ských výšinách, v Iraku, Afganistane či krajinách Afriky, to nič nové nie je. Aj tam sme spolu dennodenne, počas celého viacmesačného nasadenia okrem priamych vojenských ohrození čelili nevojenským ohrozeniam typu malária,

tuberkulóza, svrab, hepatitída alebo ebola. A drvivá väčšina z nás im vďaka vysokej miere disciplíny a profesionality odolala. Rovnaký postup musíme uplatniť aj teraz.

Nároky na našu službu sa budú len stupňovať a to najťažšie nás ešte len čaká. Už dnes mnohí z vás plnia rôzne asistenčné úlohy, napríklad na hraničných prechodoch. Ďalšie naše úlohy sa však neodložili – pokračuje plnenie úloh v miestach nasadení v zahraničných operáciách. Rovnako tak nezmizlo žiadne z bezpečnostných ohrození našej vlasti, a preto nesmieme poľaviť ani v plnení našej základnej úlohy, ktorou ostáva ochrana územia a obyvateľov SR. Svet sa nezastaví ani po skončení krízy spojenej s koronavírusom. Ozbrojené sily SR, my, sme poslednou líniou obrany Slovenskej republiky. K nám bude vzhliadať jej obyvateľstvo, ak nastane situácia, že preťažené kapacity našej krajiny prestanú zvládať dlhotrvajúci nápor na zabezpečenie potrieb spojených s fungovaním štátu. Preto je vaša schopnosť zachovať si dobrý zdravotný stav a akcieschopnosť počas krízy aj po nej kľúčová.

Je mi jasné, že na to, aby ste sa mohli plne koncentrovať na plnenie súčasných úloh spojených aj s čiastočnou izoláciou od rodín, potrebujete záruky, že je o ne počas tejto situácie dostatočným spôsobom postarané. Velenie OS SR podniká kroky, aby riešilo aj túto pre

nás všetkých prioritnú otázku. Aktivovali sme systém kontaktných centier, ktoré budú podľa potreby vašim najbližším poskytovať aktuálne informácie o vašom stave alebo kde práve plníte úlohy. K dispozícii sú tiež podporné tímy na riešenie nevyhnutných životných potrieb rodinných príslušníkov nasadených profesionálnych vojakov.

Prihovám sa vám, pretože ja osobne dôverujem veleniu a verím v správnosť riadenia OS SR. To isté bez výnimky očakávam od vás. Nie je čas ani priestor na zbytočné otázky typu prečo, pretože, a nie on a podobne. Myslenie typu „JA“ musíme nahradiť myslením typu „MY“. Kľúčom k úspechu je koordinovaná spolupráca. Efekty a dosahy niektorých rozhodnutí a nariadení nebudú viditeľné hneď, ale každé jedno z nich má svoj význam v postupnosti krokov k zachovaniu akcieschopnosti OS SR pre okamihy, keď to bude naša spoločnosť najviac potrebovať.

Ďakujem všetkým zodpovedným príslušníkom OS SR, ktorí si plnia úlohy na území SR aj mimo neho a výraznou mierou tak prispievajú k ochrane a obrane SR a jej obyvateľov. Plňte si svoje úlohy na požadovanej úrovni aj naďalej, aby sme si v budúcnosti nemuseli nič vyčítať.

Držte sa. Čoskoro sa osobne uvidíme.

**štábný nadrotmajster Marcel Kaniak
hlavný poddôstojník OS SR**

Vážené kolegyne a kolegovia,

dovoľte, aby sme vás v čase očakávania slávania najväčších kresťanských sviatkov čo najsrdečnejšie pozdravili v mene Duchovnej služby OS SR. Tieto sviatočné dni nás zvyčajne naplňujú veľkou radosťou, lebo hovoria o víťazstve Krista nad smrťou. Svedčia nám o istote večného života pre každého, hoc by aj telesne zomrel.

Neočakávané plnenie všetkých úloh, ktoré nám situácia v krajine priniesla v súvislosti s opatreniami proti šíreniu koronavírusu, je však obdobím spojeným s prinášaním obety a odriekania. Poslanie profesionálneho vojaka je založené na spomínaných princípoch; viac myslieť na druhých ako na seba. Súčasná situácia a z nej plynúci strach a obavy aj nám vojakom komplikujú osobný i profesijný život. Je to pochopiteľné a prirodzené, no zároveň je tento čas možnosťou potvrdiť svoje odhodlanie, ktoré nás motivovalo svoj život zasvätiť takému vznešenému, no zároveň ťažkému povolaniu.

Pri prekonávaní ťažkostí spojených s našou náročnou službou a podpore, ktorá sa nám dostáva zo strany najvyššieho velenia Ozbrojených síl Slovenskej republiky, dôvere, ktorou nás oceňujú občania Slovenskej republiky, si vás dovoľujeme osloviť s ponukou pomoci a podpory duchovnej služby, aby sme tak mohli spoločne naplňovať slová nášho Spasiteľa: „Neste si vzájomne bremená, a tak naplníte Kristov zákon.“ (Gal 6, 2) S týmto účelom je na telefónnom čísle +421 904 739 330 zriadená nepretržitá služba, na ktorú sa môžete kedykoľvek obrátiť. Bude nám cťou, ak by sme vám mohli akokoľvek pomôcť niesť vaše životné bremená v duchu slov toho, v ktorého mnohí veríme: „O čokoľvek budete prosiť, verte, že budete mať, a tiež proste a dostanete.“ (Jn 14, 14; Lk 11, 9)

Drahé vojačky a vojaci,
moc a radosť z očakávaného Kristovho zmŕtvychvstania nech nás všetkých naplňuje a sprevádza v živote! Boh, darca víťazstva nad smrťou a každým strachom, nech naplní vás, ako aj vaše rodiny svojou milosťou a svojím pokojom.

S úctou

**plukovník Stanislav Lipka, biskupský vikár OS SR,
a major Vladimír Varga, riaditeľ Úradu ekumenickej
pastoračnej služby OS SR**

Chrbtová kosť ozbrojených síl

V bratislavskom Klube Ministerstva obrany Slovenskej republiky sa 3. marca za účasti náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Daniela Zmeka konalo odborné zhromaždenie hlavného poddôstojníka Ozbrojených síl SR.

V príhovore náčelník generálneho štábu generál Zmeko zhodnotil plnenie úloh poddôstojníckym zborom a mužstvom v roku 2019 a tiež načrtnul priority, ktoré ich čakajú v tomto výcvikovom roku.

Nové podnety

„Poddôstojnícky zbor nie je len chrbtovou kosťou ozbrojených síl, ale aj ich rukami a nohami, pretože na ich bedrách je výkon OS SR. Pri plnení úloh doma i v zahraničných misiách a operáciách. Výcvikový rok 2019 vnímam osobne ako úspešný príbeh a nemalú zásluhu na tom majú poddôstojníci. Napríklad

aj na vojenskej prehliadke k 75. výročiu SNP v Banskej Bystrici či na cvičení Slovenský štít. Aj v tomto roku budú plniť mnohé náročné úlohy, výcvik vyvrcholí cvičením Slovenský štít v novembri 2020,“ zdôraznil generál Zmeko.

V rámci programu zhromaždenia vystúpil veliaci poddôstojník martinskej základne výcviku a mobilizačného doplňovania štábný nadrotmajster Miroslav Dulaj. V uplynulom období pôsobil v škole NATO v Oberammergau, ako vôbec prvý vojak z krajín bývalého východného bloku bol jej veliacim poddôstojníkom.

Zaujímavým spôsobom priblížil prítomným poddôstojníkom moderné vzdelávanie a možnosti jeho implementácie v OS SR. Náš súčasný zástupca v spomínanej inštitúcii štábný nadrotmajster Jozef Antolík zasa poukázal na kurzy a možnosti vzdelávania poddôstojníkov. Zástupca veliteľa poddôstojníckej akadémie v Martine štábný nadrotmajster Ján Čmelík priblížil kurzy OR-5 a OR-6. V nasledujúcej diskusii sa potom prítomní okrem iného zamerali aj na efektivitu základného vojenského výcviku a spomínaných kariérnych kurzov.

Rozšíriť obzory

Hlavný poddôstojník Ozbrojených síl SR štábný nadrotmajster Marcel Kaniak vyzdvihol možnosti, ktoré poskytuje odborné zhromaždenie, na ktorom sa zišli veliaci poddôstojníci z celých ozbrojených síl. „Je to vítané fórum na vzájomné zdieľanie ich zručností a poznatkov. Preto sme zvolili modernú edukatívnu formu zamestnania. Naším cieľom nie je vyriešiť naraz všetky problémy, ktoré máme v rámci poddôstojníckeho zboru, ale rozšíriť ich obzory,“ konštatoval Marcel Kaniak.

V rámci odborného zhromaždenia boli vybraní poddôstojníci ocenení generálom Zmekom. Medzi nimi nechýbali ani veliaci poddôstojník základne výcviku a mobilizačného doplňovania Martin štábný nadrotmajster Miroslav Dulaj a veliteľ poddôstojníckej akadémie Martin štábný nadrotmajster Richard Fabricius. Ten bol historicky druhým hlavným poddôstojníkom Ozbrojených síl SR (2007 – 2012) a v škole NATO v Oberammergau bol v rokoch 2012 až 2015 veliteľom kurzu.

Text a foto: Jozef Žiak

Úrad hlavného lekára Ružomberok

Dňa 1. júna 2009 vznikol Úrad hlavného lekára Ružomberok, ktorý prešiel zložitou reorganizáciou vojenského zdravotníctva a pred tým Úradu vojenského zdravotníctva Ministerstva obrany SR. Je súčasťou organizačnej štruktúry Ozbrojených síl SR, priamo podriadený náčelníkovi Generálneho štábu Ozbrojených síl SR a je dislokovaný v Ružomberku.

Na čele úradu je riaditeľ, hlavný lekár OS SR, a je najvyšším riadiacim odborným orgánom vojenského zdravotníctva v útvaroch a zariadeniach Ministerstva obrany SR a OS SR. Odborne riadi, organizuje a koordinuje systémy vojenského zdravotníctva v útvaroch a zariadeniach Ministerstva obrany SR a OS SR s rozsiahlymi väzbami na najvyššej celoštátnej a medzinárodnej úrovni. V súčasnosti je riaditeľom brigádny

generál MUDr. Vladimír Lengvarský, MPH, ktorý túto funkciu vykonáva od roku 2006.

Znak Úradu hlavného lekára Ružomberok má tvar gotického štítu so striebornou bordúrou, tá má tenkú čiernu obrysú linku. Na červenej ploche štítu je položený strieborný grécky kríž, v ktorom je sklonený strieborný meč ovinutý zlatým hadom. Tento prvok vznikol transformáciou zo starého motívu Eskulapovej lekárskej palice, čo v tomto prípade symbolizuje vojenské zdravotníctvo. V hlave štítu je v červenom štítku strieborným majuskulným písmom uvedený v dvoch riadkoch text, v prvom riadku – ÚRAD, v druhom – HLAVNÉHO LEKÁRA.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

COVID-19: Pomoc sebe a druhým

Čo robiť, ak ochoriete

- Zostaňte doma a kontaktujte svojho lekára.
- Kontaktujte svojho lekára a informujte ho o svojich príznakoch. Povedzte mu, že máte alebo môžete mať COVID-19. Táto informácia mu pomôže sa o vás postarať a taktiež zabráni infikovaniu alebo vystaveniu nákazy iných ľudí.
- Ak nie ste dostatočne chorí na hospitalizáciu, môžete sa uzdraviť doma.
- Rozoznajte, kedy treba vyhľadať naliehavú pomoc v núdzi.
- Ak máte niektorý z varovných signálov uvedených na www.korona.gov.sk, okamžite vyhľadajte lekársku pomoc.

Čo môžu urobiť ostatní, aby podporili najohrozenejších ľudí

Podpora okolia pre starších ľudí

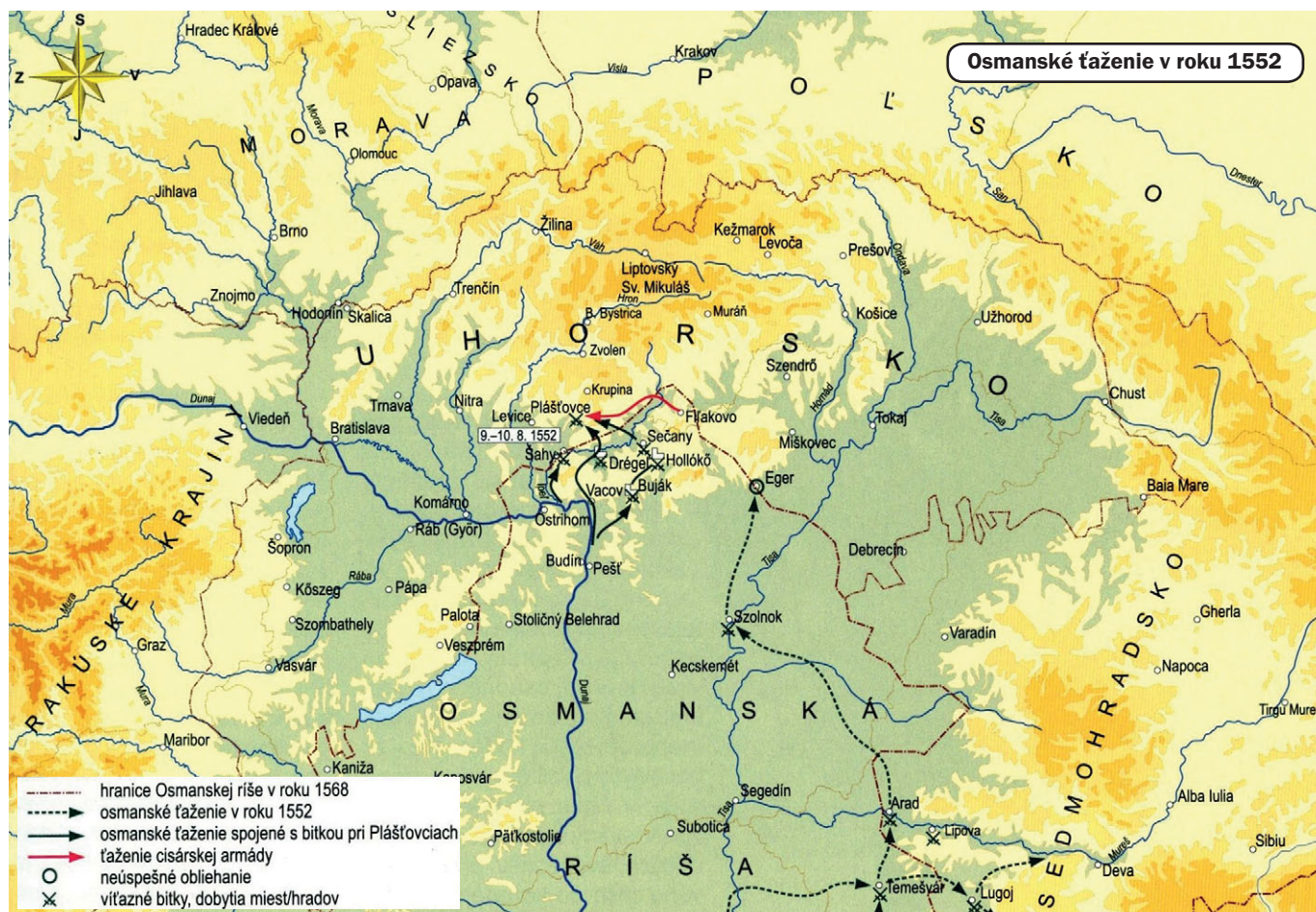
- Prípravné plánovanie komunity (žijúcej na sídlisku, v spoločných priestoroch či v okolí) na COVID-19 by malo zahŕňať starších ľudí (60 rokov a viac), ľudí so zdravotným postihnutím a organizácie, ktoré ich podporujú, aby sa zabezpečilo zohľadnenie ich potrieb.
- Mnoho z týchto jednotlivcov žije v komunite a mnohí z nich sú závislí od služieb a podpory poskytovanej v ich domovoch alebo v komunite, aby si udržali svoje zdravie a nezávislosť.
- Zariadenia dlhodobej starostlivosti by mali obmedziť kontakt s verejnosťou a dodržiavať hygienické pokyny, aby zabránili zavedeniu a rozšíreniu COVID-19.

Podpora od rodiny a opatrovateľa

- Pomôžte svojmu príbuznému, ktorý patrí do rizikovej skupiny, a v prípade potreby mu vyberte lieky z lekárne.
- Zásobte sa potravinami, ktoré sa nekazia rýchlo, aby ste ich mali doma po ruke a tak minimalizovali návštevy obchodov. Potraviny zabezpečte na krízové obdobie, ktoré je aktuálne vyhlásené vládou alebo krízovým štábom.

Vojny a bitky na Slovensku

Osmanský nápor a bitka pri Plášťovciach roku 1552

Hneď po smrti kráľa Jána Zápoľského pod zámienkou, že chránia nástupnícke práva jeho syna Jána Žigmunda, vtrhli do Uhorska Osmani.

Roku 1541 porazili vojská kráľa Ferdinanda I. Habsburského, obsadili Budín a veľkú časť územia medzi Tisou a Dunajom, z ktorého potom vytvorili Budínsky pašalik, ktorý sa stal súčasťou Osmanskej ríše. Uhorsko sa tak rozpadlo na tri časti. Slovensko, ktoré zostalo vo Ferdinandových rukách, sa ocitlo pod bezprostrednou a trvalou hrozbou osmanskej expanzie.

Čestný dar

Podľa mieru uzavretého roku 1547 sa Ferdinand zaviazal platiť sultánovi každoročne „čestný dar“ 30-tisíc zlatých dukátov a uznal jeho právo na územia, ktoré Osmani už okupovali. Tento potupný mier však nemal dlhú platnosť. Už o tri roky neskôr sa vojenské zrážky cisárskeho vojska s Osmanmi obnovili. Do ofenzívy prešli aj osmanské posádky v blízkosti slovenských hraníc a do roku 1552 z veľkej časti vyvrátili obrannú líniu v oblasti južného slovenského pohraničia.

Nepomohla ani hrdinská obrana hradu Drégel (Drégely), ktorý do posledného muža bránil pôvodom turčiansky zeman Juraj Šucha, v maďarskej historickej spisbe

Budínsky paša v sprievode svojej janičiarskej stráže

známy pod menom Szondy. Slabo opevnený hrad, ktorý bránilo iba 150 mužov s niekoľkými malými delami a 12 hradnými puškami obľahlo začiatkom júla 1552 približne 10-tisíc Osmanov vyzbrojených aj ťažkými delami, na čele s budínskym

miestodržiteľom Hadimom Ali pašom. Veliteľ hradu odrazil niekoľko útokov na hradby, ale po štyroch dňoch nepretržitého ostreľovania ho Osmani dobyli. Šucha odmietol ponuku na kapituláciu a bojoval s mečom v ruke, až kým nepadol.

Po obsadení Drégelského hradu sa pred Osmanmi otvorilo povodie Ipľa. Postupne padli alebo sa vzdali posádky hradov Sečany (Szécsény), Hollókő, Buják, Ďarmoty (Gyarmat) i opevnený premonštrátsky kláštor v Šahách a trvalé ohrozenie banských miest sa stalo realitou. Tieto osmanské úspechy napokon rozhýbali cisárske velenie, ktoré sa dovtedy zameriavalo najmä na zabezpečenie rakúskych dedičných krajín, kým obranu pohraničných oblastí ponechávalo na tamjšie hradné a mestské posádky. Na uhorsko-osmanské pomedzie bol vyslaný rakúsky veliteľ pevnosti v Rábe (Győr) generál Erasmus von Teuffel, ktorý sa stal hlavným veliteľom vojsk tejto oblasti. V hodnosti plukovníka bojoval už pri obrane Viedne roku 1529.

Teuffel sa presunul do Levíc, odkiaľ sledoval vývoj situácie okolo obliehania Drégela a o jeho priebehu informoval cisársky dvor. Sám však nevyvinul iniciatívu

vu na to, aby narušil priebeh obliehania. Ako hlavný strategický zámer chcel Teuffel získať späť hrady v Poiplí a stabilizovať toto pohraničné územie. Za prvotný cieľ si vytýčil znovudobýť Drégeľ. Preto žiadal výkonnejšie delá a vyhýbal sa zrážkam s Osmanmi. Delá mali dodať na priamy rozkaz kráľa Ferdinanda zo skladov vo Zvolene a v Banskej Bystrici. K hlavnému voju ich na poslednú chvíľu dopravila silná, asi päťstočlenná jazdecká skupina.

Sily protivníkov

Cisársky veliteľ Erasmus Teuffel mal k dispozícii 4 500 talianskych žoldnierov pod velením Sforzia Pallaviciniho a 3 000 nemeckých pešiakov na čele s Marcelom Dietrichom, z ktorých polovicu tvorili kopijníci, polovicu strelci. Do zhromažďovacieho tábora pri Hokovciach neďaleko Šiah, kam sa Teuffel presunul, prišlo aj 800 českých a moravských pešiakov a približne rovnaký počet uhorských hajdúchov.

Cisársku armádu mali posilniť ešte vojenské posádky z Krupiny, zo Zvolena, z Levíc, Čabrade, Vígľaša a niektorých banských miest. K nim sa mala pripojiť aj vojenská pohotovosť desiatich stolíc z horného Uhorska od Bratislavy po Spiš, v počte asi 7 000 mužov. Uhorský zhromažďovací tábor sa nachádzal pri Fiľakove. Teuffel teda disponoval značnou silou, podľa dobových odhadov išlo asi o 10-tisíc mužov. Jeho vojsko však nemalo takú kvalitu a údernosť, lebo hoci v ňom boli aj ostrieľaní žoldnieri, veľkej časti vojakov chýbali akékoľvek skúsenosti z protiosmanských bojov.

Budínsky miestodržiteľ Hadim Ali paša, ktorý velil asi 12-tisícovému vojsku, mal vybudovanú sieť špehov a bol dobre informovaný o pohyboch cisárskych vojsk aj o rozložení a sile jeho pomocných oddielov. Využil Teuffelovu počiatočnú váhavosť a rozhodol sa zastaviť jeho postup skôr, než by sa spojil s vojenskou pohotovosťou a s ďalšími oddielmi pri Fiľakove.

Osmanské vojsko postupovalo cez Vácov (Vác) a Drégeľ do Hontianskej stolice. Odtiaľ Ali paša vyslal pod velením stolícnobelehradského sandžakbega Arslana asi tisícčlennú skupinu sipahijov ako predvoj. Tá mala zistiť rozloženie a silu protivníka a ukoristiť zajatcov. Keď Teuffel zistil, že na cestách v okolí Hokoviec sa pohybujú osmanské oddiely, presunul sa k Plášťovciam. Ako sa neskôr ukázalo, terén, ktorý si vybral, nebol ideálny ani na boj pechoty, ani na útok jazdectva a dostatočne nevyhovoval ani obranným bojom. Ústupové cesty Osmanmi uzavreli, takže Teuffelovi neostala iná možnosť, než podstúpiť bitku v poli.

Dvojdnová bitka

Dňa 9. augusta 1552 dorazil k Plášťovciam aj beg Arslan, ktorý v snahe zistiť pozície a silu protivníka za podpory troch diel zaútočil na cisárske vojsko priamo z chodu.

Jazdecký útok Osmanov žoldnieri odrazili a za podpory vlastných diel vyrazilo z tábora aj cisárske jazdectvo. Nastala krvavá seč a prestrelka, v ktorej na oboch stranách padlo aj niekoľko veliteľov. Osmanom sa podarilo vylákať talianskych strelcov na kroviny pokrytú lúku a tam ich obklúčiť. Zachránil ich až rozhodný útok uhorskej jazdy.

Veliteľ talianskych žoldnierov v habsburských službách Sforzia Pallavicini

Na druhý deň boje pokračovali. Na bojisko dorazil aj budínsky miestodržiteľ a zo 14 diel, ktoré rozostavil na vyvýšeninách, začal ostreľovať cisársku pechotu. Teuffel a Pallavicini rozostavili svoje sily do útočnej línie tak, že stred tvorila talianska a nemecká pechota, na ľavom krídle zaujalo postavenie nemecké ťažké jazdectvo a na pravom krídle uhorské jazdecké oddiely.

Do útoku sa pohlo žoldnierske jazdectvo, no zaútočili aj Osmanmi. Ich prvý útok

sa podarilo cisárskemu vojsku odraziť. Teuffel vzápätí vrhol do poľa ďalšie jazdecké sily, aby získal prevahu. Rozpútala sa krvavá bitka. Bola v plnom prúde, keď na uhorskej strane nastal neočakávaný výbuch pušného prachu, ktorý zničil niekoľko diel a vniesol paniku do cisárskych radov. Osmanmi zintenzívnený svoj nápor a nemecké i uhorské jazdectvo začalo ustupovať. Obidve strany utrpeli citeľné straty. V boji hrdinsky padol aj vacovský biskup August Sbardelatti.

Teuffel ani Pallavicini nedokázali zastaviť čoraz chaotickejšie ustupujúce vojská. Stroskotala aj ich snaha o odpútanie a organizovaný ústup. Osmanmi nadobudli zreteľnú prevahu. Najdlhšie sa bránili skúsení talianski žoldnieri, ale aj oni čoskoro podľahli presile. Ich veliteľa Pallaviciniho zajali a neskôr prepustili za vysoké výkupné.

Zajatého Erasma Teuffela dal budínsky paša dopraviť do Istanbulu. Cisársky veliteľ sa však dopustil osudnej chyby, keď pred sultánom zaprel svoje meno, vojenskú hodnosť i to, že bol hlavným veliteľom cisárskych vojsk v bitke pri Plášťovciach. Rozhnevaný sultán ho podľa súdobých svedectiev prikázal živého zaštiepť do koženého mecha a hodiť do Bosporu. Podľa inej verzie ho dal vraj zaškrtiť.

Bitka pri Plášťovciach bola prvou skutočne veľkou bitkou v poli proti Osmanom na našom území. Do osmanského zajatia sa dostalo asi 4 000 cisárskych a uhorských bojovníkov, medzi nimi aj mnohí Slováci. Bitka upevnila výdobytky Osmanov, ktorí si na dolnom Poiplí v nasledujúcich rokoch zriadili Sečiansky sandžak, čiže turecký vojensko-administratívny správny okres, priamo patriaci do Osmanskej ríše.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Palánka a hrad Dréggel (Tréggel, hore na kopci) na kolorovanej rytine z roku 1617

Slniečko z Kuchyne

Palubná sprievodkyňa dopravného krídla Kuchyňa rotná Jana Bobeková spokojne konštatuje, že ak má na niečo v živote skutočne šťastie, sú to ľudia v pracovných kolektívoch, kde doteraz pôsobila.

Rodáčka z dediny Čalovec v okrese Komárno po absolvovaní gymnázia premýšľala, čo ďalej. Najskôr smerovala k policajnému zboru, no napokon sa rozhodla pre ozbrojenú silu.

Má rada výzvy

Po úspešnom zvládnutí základnej výcvikovej školy v Martine sa dostala do dopravného krídla na strážnu rotu na pozíciu strelca. Ale reálne vlastne bola v štábe, na oddelení riadenia operácií. Plnila papierové úlohy. „Moja pôvodná predstava o službe v Ozbrojených silách Slovenskej republiky bola spojená s túžbou po možnom dobrodružstve a akcii. Behať so zbraňou, obsluhovať protiletadlové raketové komplety, zvládať fyzickú záťaž, čeliť nevšedným výzvam. A ako to nakoniec dopadlo? Skončila som v kancelárii za počítačom. Aspoň ten pracovný kolektív bol dobrý,“ spomína Jana na svoje začiatky. V roku 2011 prišla nová výzva. Uskutočňoval sa výber na letušky. Jana sa na ňom zúčastnila, vyhrala a stala sa palubnou sprievodkyňou. Priznáva, že to bola pre ňu vítaná zmena. Aj keď ani tej administratívy sa nezbavila. Chvíľu ešte začínala na dosluhujúcej andule, potom prešla na L-410. Priznáva, že začiatky boli ťažké. Boli aj slzy, keď sa niečo nevydarilo. „Vtedy som si pripadala taká nemožná, hovorila som si, že to nikdy nezvládnem. Veď súčasťou práce je aj hmotná zodpovednosť. Mám na starosti vybavovanie financií pre osádku, ich vyúčtovanie. Potom prišla ďalšia výzva v podobe preškolenia na nové dopravné lietadlá Spartan. Hneď som sa prihlásila a uspela som. Lebo pri svojej výške 180 cm som sa v kabíne L-410 cítila dosť stiesnená,“ hovorí.

Svoju prácu má rada, vďaka výbornému kolektívu pilotov a technikov, ale aj kariérnemu rastu. Veď na predchádzajúcej pozícii bola päť rokov vojačkou, bez možnosti kariérnych a odborných kurzov. Dnes je už rotná a dokonca sama pripravuje ďalšie letušky, lebo je na pozícii palubný sprievodca – inštruktor. Spoznáva vďaka svojej práci nové krajiny, letiská i ľudí. Každý let je podľa Jany iný. Asi najdlhší (takmer 7 hodín) bol let do Iraku, do Bagdadu. „Leteli sme aj kúsok nad Sýriou, kde sa bojovalo, lebo v Bagdade sme len vyložili cestujúcich a ešte v noci sme prelietali na Cyprus do Larnaky, kde sme nocovali. Pamätám si na ten pocit úľavy, keď sme sa blížili k Cypru, k bezpečnej oblasti,“ spomína Jana. Niekedy je možnosť, že v danej destinácii, kam priletia, aj nocujú. Vtedy sa dá trochu spoznať mesto. Ale veľakrát je to let na otočku. Vysadia cestujúcich a letia naspäť. Medzi ďalšie dlhé lety patrili ten do Ammánu v Jordánsku či do Valencie v Španielsku. Zaujímavý bol aj let s vojenskými športovcami do fínskeho Tampere na armádne športové majstrovstvá. Na palube lietadla bola vtedy vraj veľmi dobrá nálada.

Letuška je, keď...

Čo má vlastne taká letuška za povinnosť? Jana približuje: „Ešte pred samotným odletom musím vybaviť mnoho byrokratickej papierovej práce na zabezpečenie letu. Doklady celej posádky a financie mám na starosti práve ja. Aj vybavenie hotela, odvoz a dovoz z neho. Kapitán lietadla musí pred letom vedieť, že všetko je zabezpečené a nemusí sa o nič starať. Skontrolujem si lietadlo pred letom, či je v ňom všetko, čo má byť a v náležitom stave. Teda hasiace prístroje, kyslíkové masky, lekárnicky... Aby

lietadlo bolo upratané. Privítam cestujúcich, usadím ich, oboznámim s bezpečnostnými predpismi, poučím. Všetko robím s úsmevom. Mne vtedy nemusí byť práve do smiechu, ale cestujúcich to nemá čo zaujímať. Usilujem sa zabezpečiť, aby bola na palube pohoda. Počas letu sledujem cestujúcich, keby sa niečo vyskytlo, niekomu prišlo zle,“ približuje Jana svoju prácu.

Hádám najpamätnejší let pre ňu bol, keď na Sliachi vozili deti z detského tábora. Od najmenších drobcov, ktorí všetko zvládli bez najmenších problémov, až po pubertiakov. Vtedy prišlo jednej dievčine zle a nasledovala doslova reťazová reakcia. Jana rýchlo pilotom povedala, že vyhlídkový let musia skrútiť. To bolo asi jej najdlhších 20 minút vo vzduchu.

Ultramaratón v Beskydách

Veliteľ 1. roja major Stanislav Štovka si na nej cení najmä jej usilovnosť, ctížiadostivosť a pracovitosť. „Je príkladom aj v plnení limitov pri preskúšaní z telesnej prípravy. Viem, že keď jej dám úlohu, splní ju. Dokonca sama príde iniciatívne za mnou a navrhne zlepšenia. Nielen výborne ovláda svoju prácu, ale vie skúsenosti aj odovzdať iným. Jej heslo je: Vždy s úsmevom! Je to naše slniečko,“ pochvaľuje si veliteľ roja. Veliaci poddôstojník dopravného krídla nadrotmajster Michal Zelenák sa pridáva: „V útvare nie som dlho, ale hneď som si všimol, že rotná Bobeková je iniciatívna poddôstojníčka. Výsledky jej práce hovoria za všetko, je nápomocná aj pri zabezpečovaní rôznych akcií, ako sú deň otvorených dverí, exkurzie pre školskú verejnosť.“

Jana má rada šport. Našla záľubu aj v Beskydskej sedmičke, čo sú extrémne preteky, vlastne horský ultramaratón a horský

diaľkový pochod v Moravskosliezskych Beskydách. Je dlhý 92 kilometrov, na trase treba zdolať sedem horských vrcholov v časovom limite a prekonať celkové prevýšenie asi päťtisíc metrov. „Je to dobrý adrenalín. Človek si tam dokonale prečistí hlavu. Ide sa cez deň aj v noci. V cieľi máte pocit, že už nikdy nebudete chodiť, nevstanete, ale o rok sa zasa prihlásite,“ približuje Jana, ktorá si našla prácu, čo ju baví a naplňa.

Text a foto: Jozef Žiak

Vzkriesil mestský volejbal

V Ružomberku, kde už pätnásť rokov neexistoval organizovaný volejbal, založil vlni veliaci poddôstojník tamojšej základne nasaditeľných komunikačných systémov rotnmajster Tomáš Varga volejbalový klub VK ONE, ktorý už má stovku členov.

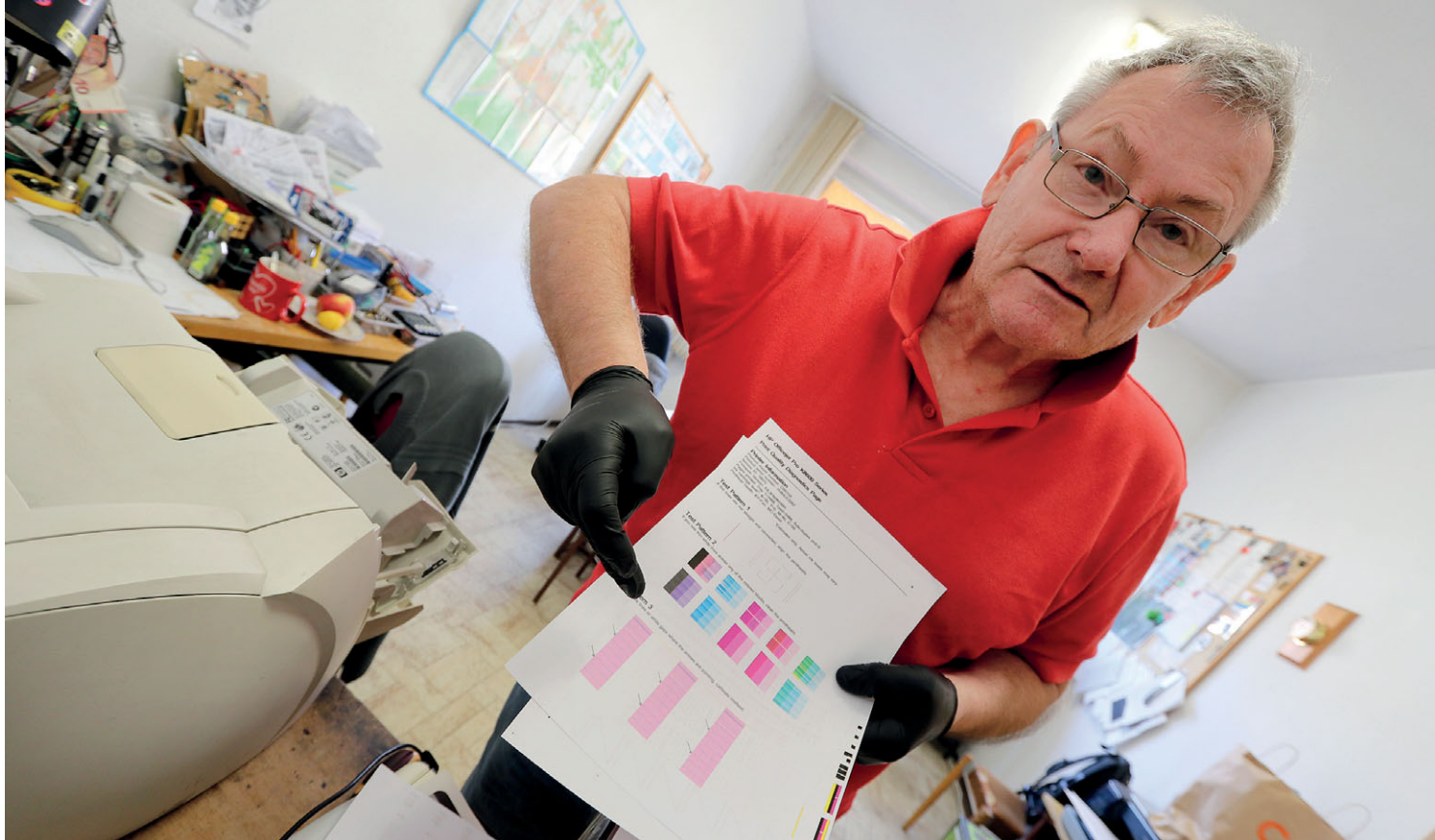
„Mrzelo ma, že najmä deti a mládež nemali možnosť venovať sa tomuto športu,“ hovorí rotnmajster, ktorý slúži v uniforme od roku 2000. Ešte predtým doma v Starej Ľubovni bol práve volejbal jeho najobľúbenejším športom. V Ružomberku chcel k nemu priviesť aj svoju dcérku. „Ťažiskovou úlohou bolo získať tréningové zázemie a dobrých spolupracovníkov,“ spomína na prvé kroky smerujúce k volejbalovému cieľu. Rád konštatuje, že riaditelia základných škôl boli pri rokovaníach o prenájme telocviční ústretoví. Teší sa, že môže čerpať skúse-

nosti aj od niekdajšieho predsedu zaniknutého ružomerského klubu. A pridali sa tréneri, spolupracovníci, nový klub predstavili tiež vedeniu mesta. No a projekt Vráťme volejbal do Ružomberka ľudia vo verejnom hlasovaní podporili najväčším počtom hlasov, takže keď takto získali prvých tisíc eur, mali na zaplatenie registračných poplatkov a nákup dresov. Mimochodom, VK ONE vznikol vlni ako jediný registrovaný volejbalový klub na Slovensku.

„Počiatočné nadšenie je skvelé, verím, že sa nám ho podarí udržať,“ nádeja sa rotnmajster Varga. Nateraz sú so žiakymi a kadetskými tímami v základných súťažiach, ale nechce pochybovať o tom, že raz sa prebojujú aj na majstrovstvá Slovenska. „V spolupráci s centrom voľného času sme zorganizovali turnaj, na ktorom sa zúčastnilo päť základných škôl, a tiež sme zorganizovali nultý ročník volejbalového memoriálu,“ dodáva volejbalový nadšenec. A ešte niečo: „Ak by to bolo možné, rád by som sa podieľal na organizovaní majstrovstiev našich ozbrojených síl vo volejbale.“

(pv)

Záchranca tlačiarňí

Náčelník regionálneho úseku komunikačných a informačných systémov stred vo Zvolene major Radoslav Bálint hovorí o svojom pracovníkovi Miroslavovi Kováčikovi, že zachraňuje tlačiarne používateľov z rezortu obrany na celom strednom Slovensku.

Rodák z Čierneho Baloga kapitán v. v. Miroslav Kováčik pracuje ako odborný referent. V tomto roku oslávi 71. narodeniny. Jeho cesta do armády sa začala po skončení spojovacieho učilišťa.

Doba elektrónková

V roku 1967 nastúpil na spojovacu vojenskú odbornú školu v Poprade. Jej druhý ročník absolvoval v Novom Meste nad Váhom. Špecializoval sa na rádioreléové spojenie. Prvého septembra 1969 nastúpil k svojmu prvému útvaru do Žatca. V spojovacích dielňach protivzdušnej obrany štátu (PVOS) na žateckom letisku ho čakalo množstvo spojovacej techniky.

S úsmevom hovorí, že nastúpil do armády ešte v dobe elektrónkovej. Takmer všetko bolo v spojovacej odbornosti postavené na nich. Len sem-tam sa vyskytli integrované obvody. Za sedem rokov sa v Žatci postupne oboznámil s rôznorodou technikou protivzdušnej obrany. Potom prešiel do Zvolena, do kasární v miestnej časti Podborová, v ktorých pôsobí aj dnes. Vtedy však pripravoval vojakov v základnej službe na poddôstojníckej škole a odborných kurzoch pre potreby PVOS. Musel sa čiastočne preorientovať na problematiku rádiolokátorov, ale aj na prípravu planžetistov, ktorí viedli prehľad o vzdušnej situácii v danej oblasti. Neskôr sa stal veliteľom technických opravovní. Okrem techniky každý deň pracoval s ľuďmi. „Nie je to jednoduché, ale vtedy sme mali výhodu, že väčšina vojakov, ktorá k nám prichádzala, mala odborné spojovacie školy s maturitou. Bolo ich však treba podchytiť, boli medzi nimi rôzne typy. Spomínam si na jedného vojaka, ktorý si pri výstavbe spojovacej siete v poľných podmienkach pri kotvení stožiara kladivom rozbil prsty. Zdalo sa, že z neho nič nebude. Postupne sa však zaradil medzi najlepších spojovacích špecialistov. Keď mali chlapci pevnú vôľu, tak sa dalo za polroka aj z neodborníka pripraviť špecialistu. Napríklad z kuchára sa nakoniec stal

špičkový planžetista na rádiolokačnom pracovisku,“ spomína Miroslav Kováčik.

Výcvikový film

Veľkú pozornosť spoločne so svojimi kolegami venovali pri školení obslúh rádiolokátorov aj bezpečnosti pri práci, schopnosti údržby techniky a odstraňovaniu drobných prevádzkových porúch. Lebo na svojich pracoviskách rozšírených po celom území vtedajšieho Československa pôsobili mimo kasárenských objektov, často nie práve v najdostupnejšom teréne. Preto bolo dobré, keď si vedeli sami opraviť drobné poruchy. Samozrejme tak, aby neporušili zásady bezpečnosti pri práci. Miroslav Kováčik sa v tejto oblasti významne angažoval a podieľal sa aj na tvorbe inštruktážnych filmov s uvedenou problematikou, ktoré sa využívali pri príprave spojovacích špecialistov. „Vojakom bolo treba

názorne ukázať nielen to, čo majú, ale najmä čo nemajú pri obsluhu techniky a odstraňovaní porúch robiť, aby si nepoškodili zdravie. Spomínané výcvikové filmy sa ukázali ako mimoriadne účinné. Lebo raz darmo, človeku to môžete opakovať mnohokrát, vypočuje si to, ale keď to vidí, účinok je oveľa väčší," spomína pán Kováčik.

Postupne začali prichádzať do armády aj prvé počítače. Boli však veľké, ťažké a na dnešné pomery extrémne pomalé. Niektoré boli zodolnené a zhadzovali sa na miesto použitia na padákokoch v kontajneri. „Dnešný obyčajný mobil ich svojou kapacitou a schopnosťami ľahko schová do vrečka," porovnáva pán Kováčik. Postupom času absolvoval mnohé odborné kurzy a školenia, aby bol pripravený a poznal spojovaciu techniku, ktorá prichádzala k protivzdušnej obrane. V roku 1999 odišiel do zálohy, no už o pár rokov sa vrátil do vojenského prostredia.

Spomína, že niektoré elektrocentrály boli dosť poruchové a náročné na obsluhu. Novšie už boli lepšie a spoľahlivejšie. To bolo veľmi dôležité. V poľných podmienkach, keď vypadne elektrina a treba prejsť na záložný zdroj, musia zabezpečiť bezproblémový chod techniky. „Opravoval som počítače, dostala sa mi do ruky prvá tlačiareň, podarilo sa mi ju sprevádzkovať, potom ďalšie a nakoniec mi vlastne prischli," vysvetľuje, ako sa dostal ku tlačiarňam.

Keď videl, že tlačiareň nejde, snažil sa zistiť príčinu. Niekedy vraj ani netreba veľa a tlačiareň funguje ďalej. Človek musí mať k tejto práci vzťah. Miroslav Kováčik hovorí, že dnes mu často stačí tlačiareň zapnúť a už podľa jej zvuku vie, čo jej je... Treba ako vždy najskôr diagnostikovať danú chybu a potom ju opraviť. „Kolegovia niekedy hovoria, keď je práce veľa, pomôžeme, rozoberieme ju. Ale ja sa pýtam: a dáte ju potom aj dohromady? Odpoveďou je asi nie. Moje tlačiarne po oprave fungujú spoľahlivo aj 20 rokov," poznamenáva skúsený spojár.

Modrá tabletka

Veľakrát, keď tlačiareň rozoberie, nakoniec zistí, že chyba sa dá jednoducho odstrániť nákupom prakticky eurovej súčiastky a je v opäť v poriadku. Pri rozoberaní tlačiarň v nich veru našiel však také veci. „Boli tam rôzne spinky, kúsok z USB kľúča, krytka, časti sušienok, čokoládových či dru tyčiniek, ale aj modrá tabletka. Vtedy sa všetci chlapi z daného pracoviska dušovali, že nie je ich. Nakoniec sa zistilo, že to bola síce modrá tabletká, ale proti alergii dieťaťa," spomína Miroslav Kováčik na úsmevnú príhodu.

Niekedy zasa stačí len tlačiareň prevrátiť a vysypať z nej nejaké drobnosti, ktoré sa v nej nazbierali... Postupne s prichádzajúcimi novými, modernejšími a technicky pokročilejšími tlačiarňami sa musí aj on vzdelávať. Preto často študuje ich technické popisy na internete, komunikuje so servisnými pracovníkmi. Nové tlačiarne už, žiaľbohu, podľa neho majú systém, že hoci je chybná len malá súčiastka, pomerne lacná, treba aj tak vymeniť celý blok.

Major v zálohe Igor Beňo, odborný referent špecialista regionálneho úseku KIS stred vo Zvolene hovorí, že Miroslava Kováčika pozná od roku 1991, keď sa začala rodiť divízia letectva a PVO vo Zvolene. „Vtedy som pôsobil v spojovacom prápore vo Vlkánovej. Vzniklo aj spojovacie oddelenie, v ktorom sme sa spoločne stretli. V prospech vznikajúceho zväzku sme budovali spojovacie siete a linky. Miro mal dokonale zmapované všetky vedenia káblov okolo Zvolena a Sliača. V rámci delenia federálnej armády ČSFR postupne preberal techniku. Sme radi, že je u nás. Rieši všetky problémy okolo tlačiarň a periférnych zariadení. Servis týchto zariadení v civile je drahý, rovnako aj náhradné dielce. Doslova robí zázraky. Zachráni veľa ráz aj tlačiarne, ktoré sú prakticky na odpis. Keď odíde, budeme mať v tejto oblasti veľký problém," priznáva.

A kapitán vo výslužbe Miroslav Kováčik len skromne poznamenáva: „Do práce chodím rád, lebo ma baví, inak by som ju nerobil!"

Text a foto: Jozef Žiak

Vojaci nie sú leniví!

Toto bude v Afganistane vaša najmilšia povinnosť, výkresy doručíte našim vojakom," povedal koncom februára plukovník Jozef Svitka zo strategického centra krízového manažmentu generálneho štábu a odovzdal fascikel s desiatkou malieb majorovi Richardovi Johanidesovi.

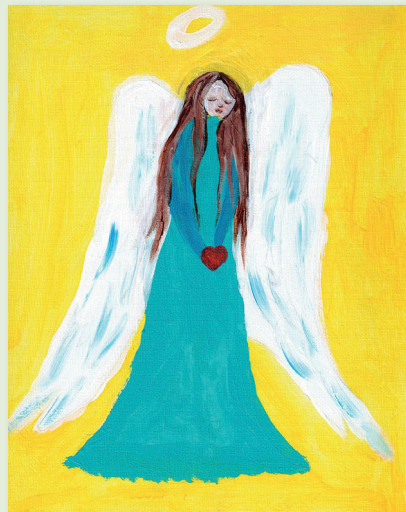
„Záujem našich klientov o armádu vznikol aj preto, lebo kamarátka pracuje u vojakov a chodí nás navštevovať," s úsmevom spomenula pani Veronika Vnučková, bytová asistentka z Domova sociálnych služieb a dospelých Kampino na Mokrohájskej ulici v Bratislave. V zariadení, známom aj ako Domček, pomáhajú riešiť nepriaznivú sociálnu situáciu dospelých ľudí s ťažkým zdravotným postihnutím, nepriaznivým zdravotným stavom, duševnými poruchami alebo poruchami správania. „Boli sme sa pozrieť aj na čestnú stráž prezidenta a neskôr sme si pozerali vojenské fotografie, čo v nich zanechalo veľký dojem. Navyše, niektorí z nich sa chcú podobať na vojakov," dodala Veronika Vnučková.

Nie všetci z poltucta klientov Domčka vedia písať, ale jeden z nich si dokonca vedie denník. Je milé čítať, ako si kladie otázku, či sú vojaci leniví, lebo jemu sa v tom okamihu nič

nechcelo. Ale potom, zrejme inšpirovaný energiou vojakov, si zapísal, že predsa len išiel tancovať. A tiež si zapísal, že túži po vojenskej čapici. No a spolu s ostatnými sa po zážitkoch s vojakmi snažil byť aj vojensky disciplinovaný.

„Sú veľmi milí, napríklad, keď som prišla medzi nich prvý raz, hneď som mala pred sebou tri kávy," spomenula poručíčka Anna Gombiková, ktorá bola na začiatku tohto vojenského priateľstva.

Text: Pavol Vitko
Kresby: Vladko
z Domčka

Nas pramienku pre našich vojakov. Myslíme na vás a pošleme anjela aby vás ochraňoval. So láskou Vladko.

P. S.

Odlet majora R. Johanidesa bol napokon pre obmedzenia letckého spojenia do Afganistanu na poslednú chvíľu zrušený, ale obrázky pre príslušníkov Ozbroyených síl SR v operácii Resolute Support naskenoval a zaslal im ich elektronicky. Vojaci veliteľu slovenského kontingentu podplukovníka Juraja Halamu ich dostanú aj s malými darčekom od obyvateľov Domčka, keď sa v máji vrátia z polročnej rotácie a zároveň ich hneď navštívia.

Polúsmev našich

Keď sa po šiestom kole Svetového pohára v biatlone v Slovinsku podarilo sestrám Fialkovým odbehnúť koncom januára domov na Slovensko, neznamenal to, že si dovolili pár dní bez tréningu. Pred vrcholom sezóny, februárovými majstrovstvami sveta v talianskej Anterselve, naberali formu aj v Osrblí, kde s nimi strávil niekoľko hodín náš fotograf.

„Po zranení kolena v Östersunde som vďačná za výsledky, ktoré prišli. Všetko sa nesie v pozitívnej atmosfére a teším sa na majstrovstvá sveta,“ povedala posledný januárový deň v Banskej Bystrici na tlačovej besede naša Paulína Fialková, ktorá bola pred svetovým šampionátom deviata v poradí Svetového pohára a v sezóne dovtedy dosiahla jedno pódiové umiestnenie – druhé miesto v stíhacích pretekoch v nemeckom Ruhpoldingu. „Ivona si tiež zaslúži úspech, veľmi by som jej ho priala. V tréningoch mi dýcha na chrbát, určite na to má,“ povedala žičlivu na adresu sestry.

Nakoniec sa na majstrovstvách sveta darilo naozaj viac Ivone, ktorá dosiahla skvelé štvrté miesto v stíhacích pretekoch a deviate miesto v šprinte na 7,5 km, čo sú jej životné úspechy. Paulína sa prekvapujúco ani raz nedostala do prvej desiatky.

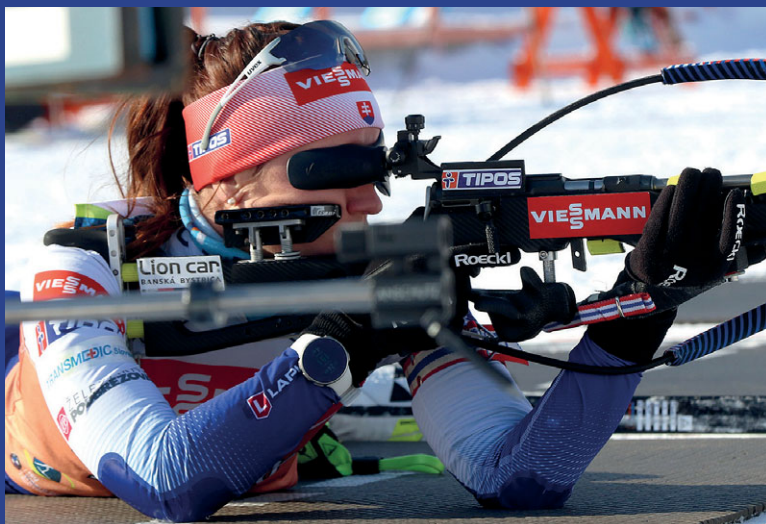
Siedme kolo Svetového pohára v Novom Meste na Morave sa pre koronavírus konalo bez divákov a najlepšie zabodovala jedenástym miestom v pretekoch s hromadným štartom zase Paulína. No a už vieme, že predčasné finále vo fínskom Kontiolahti sa pre sesterské duo skončilo tak aj tak. Sestry štartovali len na 7,5 km a Ivona netrafila iba jeden terč. S dvadsiatou pozíciou bola vcelku spokojná. „Bolo to náročné, ale napokon som to zvládla,“ zhodnotila. „Môj dnešný výkon ani nemá zmysel hodnotiť,“ povedala Paulína, ktorá absolvovala šesť trestných okruhov a bola až sedemdesiata siedma.

Celkovo sa vo Svetovom pohári Paulína Fialková umiestnila na trinástom mieste. Chcela viac, veď vlani bola šiesta. Ivona si 44. pozíciou v porovnaní s minuloročným 69. miestom značne polepšila.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Fialiek

Minister obrany Slovenskej republiky,
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky
a mesačník Obrana
vyhlasujú

19. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Súťaž je rozdelená do dvoch kategórií
Mladší žiaci (1. až 5. ročník)
a Starší žiaci (6. až 9. ročník).

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu posilať svoje výtvarné práce
označené názvom, menom autora, spätočnou adresou, adresou školy, ročníkom
a telefonickým kontaktom
najneskôr do 15. mája 2020
na adresu

Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obáľkach označených nápisom SÚŤAŽ.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov, zamestnancov rezortu obrany
a profesionálnych vojakov vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.
Očenení získajú diplomy, finančné i vecné ceny.

*Vítazné práce i fotografie z odovzdávania cien budú uverejnené v mesačníku Obrana
a na rezortnej internetovej stránke. Preto je nevyhnutné spolu so súťažnými prácami zaslať
aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich detí so spracovaním osobných údajov
súťažiacich na účely verejnej medializácie súťaže.*

MILITARY ENGLISH

HIS MAJESTY THE TANK

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: US DoD

Despite modern era arsenal such as UAVs, remotely controlled robots, rockets etc., the tank continues to be the primary **spearhead** of any mechanized army and the primary tool for conquering ground in military operations.

The origins of tanks go back to World War I. when strategists aimed to break the tactical, operational and strategic **stalemates** of **entrenched** defensive infantry by introducing armored vehicles capable of crossing **trenches** while at the same time resisting small-arms fire as they were moving. Britain and France first developed tanks in 1915, but the glory days of these steel **behemoths** came with WWII where a number of tanks were deployed for infantry support, both fast ones with medium guns used in conjunction with motorized forces, and the heavy tanks with wider tracks able to negotiate terrain in difficult weather conditions, slower but massive and deadly. The Soviet made T-34 (with over 80,000 **specimen** produced) will forever be remembered as the factor that decisively affected the outcome of World War II.

In modern warfare tanks rarely work alone; usually they are deployed in units of three to five to provide mutual support; and are typically organically joined to mechanized infantry, providing cover by fire and defending against attacks from multiple directions on the go. Tanks can also be used as a defensive tool, dug in prepared positions or using natural terrain elements for cover. They can be decisive in urban combat, with the ability to demolish walls and fire medium and heavy machine guns in several directions simultaneously. Unfortunately, they are also very vulnerable in **closed quarters** where the enemy can fire anti-tank weapons or throw explosives at them from around the corner of from high above. Tanks (as well as other armored vehicles) are also vulnerable to the air attack: the metal they are made of shows up well on radar, and - while moving - the tank produces a lot of heat detectable on a forward-looking infra-red systems of modern aircraft.

Tanks are useful not only in the technical capabilities they provide, but in a psychological role as well. Tank warfare is commonly characterized by aggressiveness, offensiveness, speed and **panache**. But in almost every major battle fought, the sudden arrival of a 70-ton armored fighting **colossus** has been an immediate game changer - whether it resulted in the change of

warfare tactics or the chaos within the ranks and the retreat of the enemy troops. "The tanks were almost a mystical thing to the enemy," recalled Capt. Christopher Hanes, who led a U.S. Army platoon in Mosul, Iraq, in an interview for the New York Times. "When I got hit by a car bomb and we got into a pretty bad scrape afterwards, what ended it was when the Abrams and Bradleys showed up. When they got there the enemy just didn't want to play," he stated.

According to the International Institute for Strategic Studies there are 60,000 tanks in active service worldwide. In the battles of the future, the tanks may be unrecognizable from the Russian T-34 and German Tiger that did battle at Kursk. Military technology has reached the point where unmanned tanks are now a possibility enabling future commanders to lead battles literally from the war rooms **by remote**.

QUESTIONS:

1. Pre aké vlastnosti/výhody sú tanky ešte aj dnes také obľúbené vo výzbroji armád?
2. Čím sa do histórie zapísal sovietsky tank T-34?
3. Prečo sú tanky zraniteľné v konfliktoch v mestskom prostredí?

GLOSSARY

- **spearhead** /'spɪr.hɛd/ - hrot, kopija;
- **stalemate** /'steɪl.meɪt/ - pat, patová situácia;
- **entrenched** /'ɛn'treɪnft/ - zakopaný;
- **trenches** /'trenchɪz/ - zákopy;
- **behemoths** /bɪ'hɪməθs/ - monštrá;
- **specimen** /'spesəməɪn/ - exemplár;
- **closed quarters** /kloʊzɪd 'kwɔrtərz/ - uzavretý, obmedzený priestor;
- **panache** /pə'nɑʃ/ - štýl, elegancia;
- **colossus** /kə'ləsəs/ - kolos;
- **by remote** /baɪ rɪ'moʊt/ - na diaľku.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Ako sa absolvent strednej školy môže stať vojenským pilotom?

Vojenským pilotom vrtuľníka, dopravného alebo taktického lietadla (stíhačky) sa môže stať absolvent strednej školy, ktorý úspešne skončí dvojstupňové päťročné vysokoškolské štúdium na Technickej univerzite v Košiciach ako kadet Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Uchádzať sa o toto vysokoškolské štúdium môžu záujemcovia v rámci výberového konania na štúdium. Treba podať prihlášku na Leteckú fakultu Technickej univerzity v Košiciach na bakalársky študijný program profesionálny pilot – kadet AOS a navštíviť regrutačnú skupinu v krajskom meste podľa miesta trvalého pobytu, kde treba podať žiadosť o prijatie do štátnej služby profesionálneho vojaka (žiadosť sa dá podať aj elektronicky prostredníctvom elektronického občianskeho preukazu).

V rámci výberového konania sa v regrutačnej skupine preverí zdravotná spôsobilosť uchádzača na výkon štátnej služby profesionálneho vojaka. Potom nasleduje preverenie psychickej spôsobilosti a fyzickej zdatnosti na personálnom úrade v Liptovskom Mikuláši. V prípade, ak uchádzač splnil všetky preverky, nasleduje posúdenie jeho zdravotného stavu v Letecko-lekárskom centre Sliač. Finančné náklady na letecko-lekárske vyšetrenie hradia Ozbrojené sily Slovenskej republiky.

Prijímacia skúška na štúdium sa nerobí a výber uchádzačov je realizovaný na základe výsledkov predchádzajúceho štúdia. Zvýhodnení sú absolventi strednej školy, ktorí maturovali z matematiky a majú pilotné skúsenosti. Ovládanie anglického jazyka musí uchádzač spĺňať na úrovni minimálne B1.

Viac informácií o výberových konaniach, ako aj všetky podmienky na prijatie do štátnej služby nájdete na stránke www.regrutacia.sk v sekcii výberové a prijímacie konania, kde sú zverejňované všetky aktuálne prebiehajúce výberové konania.

kpt. Peter Zibrík

náčelník Regrutačnej skupiny Bratislava
Personálneho úradu Ozbrojených síl SR

Foto: Ivan Kelement

Pek(eli)ne po slovensky

Šokujúce vízie

Ľudia na Slovensku sa v posledných rokoch prestali čudovať. Nič ich už neprekvapí, nezarazí, ničím nie sú zhrození, znechutení, otraseení. Všetci sú jednoducho čímkoľvek hneď **šokovaní**. Šokovaní sú vyjadreniami politikov, správami o povodniach a železničných nešťastiach, prepadmi bánk, dokonca aj cenami v obchodoch. Niektorí zrejme ani netušia, aký význam má slovo **šok** v slovníku lekára. Asi by vám ani neuverili, že človek v šoku je v ohrození života, klesá mu krvný tlak, má zrýchlený, často až nehmateľný tep. Možno spomínané „šoky“ súvisia s prepiatou emocionálnosťou (podaktorých) politikov, ktorá sa nápadne rozlieza našou spoločnosťou. Rovnako sme si už prestali čokoľvek predstavovať. Nik nie je zvedavý na vaše predstavy či názory, ale pýta sa hneď na **vízie**. Ja označujem svoj opis spomaľovania plynutia času slovom predstava, podaktorí majú však aj o zbere komunálneho odpadu či o výsledkoch prípravy kanalizácie, alebo novom strategickom programe chovu ošípaných „vízie“. Sotva však ide o vizionárov, kandidátov na svätorečenie. A pritom na to, aby sme sa prestali šokovať víziami, stačí len málo: oprášiť si slovenský jazyk zo základnej školy.

(ela)

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Ako znížiť riziko infekcie koronavírusom?

Umývajte si ruky mydlom a vodou
alebo prostriedkom na báze alkoholu

Zakrývajte si nos a ústa, keď kašlete
a kýchate, vreckovkou alebo ohnutým
laktom

Vyhýbajte sa blízkeho kontaktu
s ľuďmi, ktorí majú príznaky nádchy
alebo chrípky

Mäso a vajčka dôkladne prevarte

Zabráňte nechránenému kontaktu
s divými alebo hospodárskymi
zvieratami

● **SPOZNAJTE S NAMI NOVODOBÝCH HRADINOU**
 ● **U ZIME, SNEHU I POD HORÚCIM SLNKOM – REPORTÁŽE Z ÚČVUIKU**
 ● **DOMA POMÁHAJÚ U NÚDZI, U ZAHRAŇIČI BRÁNIA MIER**
 ● **MLADÉ A MODERNÉ OZBROJENÉ SÍLY SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

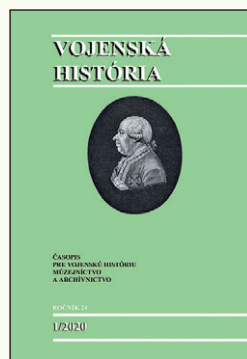
PLNÁ POĽNÁ

Toto všetko a ešte oveľa viac sa dozviete v Plnej poľnej každý piatok s Miroslavom Minárom.

- v premiére na Radiách Regina RTVS o 21.05 h
- v repríze v sobotu o 00.30 h
- v archive www.mosr.sk/plna-polna/

PLNÁ, POĽNÁ je vaša relácia o vás: Naplňte jej obsah vašimi názormi a nápadmi: plnapolna@mod.gov.sk

Vojenská história 1/2020

Prvé číslo 24. ročníka časopisu pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo, ktorý vydáva Vojenský historický ústav v Bratislave, zaujme štúdiu Jána Roháča a Lucie Nováckovej Vojenské rituály v antickom Grécku: daňové obete a oslava víťazstva. Témou štúdie Vladimíra Segeša je uhorské vojenstvo vo vrcholnom stredoveku so zreteľom na vládu Ľudovíta I. Veľkého. Dvojica českých historikov sa sústreďila na armádu klérofašistického slovenského štátu: Oldřich Pejs analyzuje

problematiku vzťahu Židov a Slovenskej armády v prvom roku po jej vzniku, Ľubomír Hlavienka sa zamerával na národnostné menšiny v Slovenskej armáde medzi marcom 1939 a júnom 1941.

Prvá tohtoročná Vojenská história prináša tiež dokumenty o zdravotnom stave slovenského vojska na východnom fronte v roku 1942 v interpretácii Viktora Gabániho a správu o spracovaní časti archívneho fondu Vysoká vojenská letecká škola SNP v Košiciach vo VHA Bratislava od Milana Ondruša. (aš)

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/
Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/
Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk
www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany
www.instagram.com/ministerstvo_obrany_sr

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVIII. • Č. 4/2020 • Redakčná uzávierka 23. 3. 2020 • Do výroby zadané 27. 3. 2020 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 17 21, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

ÚSTREDIE EPS V OS SR A OZ SR
 V SPOLUPRÁCI S
 OZ KC BEREĽA
 VÁS POZÝVAJÚ NA

VOJENSKÝ KREŠŤANSKÝ TÁBOR 2020

CHATA HAVRANOVO
 11. - 13. JÚL 2020
 110,- €

VŠETKY INFO A PRIHLÁŠKA NA:
WWW.USTREPS.SK

Breviár dôstojníka Rečou kvetov

Hovorí sa, že muž nikdy peknu kvetinou ženu neurazí. Sú v našej spoločnosti dámy, ktoré dostávajú kvety od svojich partnerov aj každý deň. Ženy kvety milujú, vedia sa z nich veľmi tešiť, vedia sa nimi chváliť, a preto ich obdarúvajú kvetmi pri každej novej príležitosti, hoci aj vo všedný deň.

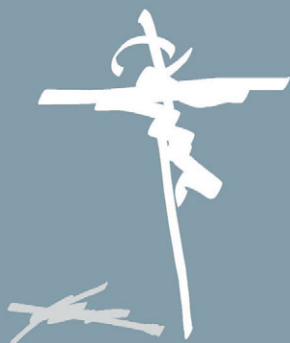
Kvety sú najčastejšie využívaný dar pre ich univerzálnosť, dostupnosť a rozmanitosť. Predstavujú najkrajšiu formu poďakovania matke, manželke, priateľke, spolupracovníčke, ale i lekáre, učiteľke a pod. Sú vhodným darom pri stretnutiach, významných príležitostiach, pre domácu pani pri oslavách. Rovnako je možné poďakovať sa kyticou po náročnejšej návšteve. Dôležité pri darovaní kvetov je rozhodnutie, aký druh vybrať. Dámam darujeme okrúhle kytice, aromatickejšie, viac zdobené a mužom vysoké, veľmi jednoduché aranžmány.

Pri otázke, aký druh kvetov chceme darovať, jednoznačne dominujú rezané šľachtené kvety. Kvety v črepníkoch alebo sušené, prípadne poľné kvety je tiež možné darovať, ale len dáme, ktorej takýto druh kvetiny urobí radosť. Muž nikdy nedáva cudzej žene červené ruže. Chryzantémy patria na hrob, ale výnimka potvrdzuje pravidlo, pretože v súčasnosti je mnoho rôznych variantov šľachtených chryzantém a veľa žien sa im poteší. Nič však nepokazíme, ak sa vyhneme darovaniu chryzantém v tradičnej spoločnosti.

Text: pplk. Viktor Smolár
 riaditeľ odboru protokolu, kancelária ministra obrany SR

kpt. Mgr. Pavel Lukáč
štábný kaplán brigády riadenia
vzdušných operácií, Zvolen

Ver alebo never!

Prečo je pre nás také ťažké uveriť Božím prísľubom? Prečo máme sklón pochybovať o nadprirodzených veciach a veriť len tomu, čo vidíme? Ježiš opakovane rozprával o svojom umučení a zmŕtvychvstaní.

A predsa keď Mária Magdaléna bežala povedať apoštolom, že Ježiš skutočne vstal z mŕtvych, „oni neverili“ (Evanjelium podľa Marka 16, 11). Dokonca aj keď sa Ježiš neskôr zjavil dvom učeníkom, ostatní „ani im neverili“ (Mk 16, 13). Prečo nám trvá tak dlho, kým uveríme jeho slovu?

Apoštoli mali určite dôvod na obavy. Videli, že ich Majster bol zradený, uväznený a ukrižovaný. Kto je na rade teraz? Nevera je často vyvolaná strachom. Môže však strach o zdravie, majetok alebo česť oslabiť účinok Božieho slova v nás?

Odmietame hlas Ducha Svätého a chceme zabudnúť na jeho výzvy s výhovorkou: „Pane, je to príliš ťažké, príliš riskantné“? Nie sú naše srdcia často tvrdé, neschopné dúfať alebo dôverovať len preto, že náš život akoby nešiel s dobou? Sme natoľko v zajatí zmyslov a logického uvažovania, že vylučujeme možnosť Božieho zásahu? Chceme sa ubrániť sklamaniam tým, že sme sa rozhodli dôverovať len veciam, ktoré môžeme ohmatať, zmerať alebo predvídať? Prečo je to tak?

Sme synmi a dcérami nepredvídateľného Boha! Kto by mohol napísať taký príbeh, aký nám podáva Biblia: úžasné stvorenie, tragická neposlušnosť, prísľuby vykúpenia, proroci, králi, bratovrahovia a napokon panenský pôrod! Písmo nám podáva nádhernú mozaiku toho, ako sa z obyčajných, vo viere ľahostajných ľudí stali hrdinovia a Bohu oddaní ľudia vďaka jeho zásahu. Prečo je teda také ťažké uveriť?

Aj dnes máme podiel na nádeji, že môžeme žiť nezvyčajným životom naplneným tajomstvom, nádejou a zázrakmi. Ak počúvame hlas Ducha Svätého, naše srdce sa prirodzene otvorí a spozná jeho hlas.

Príležitosť vydávať svedectvo, potešovať, prosieť za iných – to všetko nám Pán umožní, ak budeme veriť a necháme sa viesť jeho usmerneniami. Boh bude „upevňovať ruky sklesnuté, posilňovať podlomené kolená“ (kníha proroka Izaiáša 35, 3).

Aby chrbát nebolel

Na cestách, pri odpočinku, ale najmä v práci sa stáva sedenie najvyužívanejšou polohou. Neuvedomujeme si však, že aj pracovný stres si bez opýtania nájde svoje miesto na sedenie. Je ním prevažne krčná chrbtica a plecia. Postupne to cítime ako stuhnutie až bolesť celého tela.

Časté sedenie nám unavuje najmä chrbát a prináša do našich životov aj zníženú výkonnosť či chabé držanie tela. Ak nemáte čas postaviť sa, prejsť a ponáhľovať, vybrali sme pre vás zopár cvikov, ktorými si stuhnutosť chrbta, pliec ale aj nôh aspoň na čas uvoľníte. A možno sa časom stane stolička vašou efektívnou pomôckou na cvičenie, keď zistíte, ako sa dá v práci ľahko a rýchlo obcerstviť myseľ aj pouvoľňovať svalstvo.

Uvoľnenie šije

Dajte si ruky za chrbát. Jednou rukou chyťte druhú za zápästie. Posadte sa vzpriamene a otvárajte hrudník čo najviac. Snažte sa lakeť uchopenej ruky ťahaním dostať čo najviac za trup. Ak vám to nerobí problém, tak môžete urobiť úklon hlavy do strany, kam ťaháte ruku tak, aby ste cítili ťah v celom ramennom pletenci. Sústreďte sa, aby ste sa nehrbili, prípadne nezakláňali. S výdychom ťahajte ruku a zároveň robte úklon hlavou. V tejto polohe zotrvať 15 až 30 sekúnd. Vystriedajte ruky a urobte všetko na druhú stranu.

Výkruty na stoličke

Posadte sa vzpriamene na predný okraj stoličky. Spojte dlane pred sebou a oprite ich o hrudník. S výdychom sa jemne predkloňte a zároveň vykrúťte smerom doprava. Ľavý lakeť zaprite zvonku do pravého stehna nad kolenom. Ak môžete, hlavu otočte smerom hore a pozerajte do stropu. Čím viac zatlačíte lakťom do stehna,

tým bude výkrut intenzívnejší. Ak chcete zapojiť svalstvo stehien, môžete zdvihnúť zadok 20 – 30 centimetrov nad stoličku. Takto zotrvať 5 nádychoch a výdychov, potom stranu vymeňte.

Natáhovanie hamstringov

Sadnite si opäť vzpriamene. Pravú nohu si vystríte pred seba tak, aby chodidlo urobilo „fajku“, teda bolo flexované. Špička by mala smerovať na vás. Rukami jemne pritlačte na pravé stehno. Pomaly sa predkloňte tak, že si udržíte chrbticu čo najviac napriamenú. Najväčší ťah by ste mali cítiť na zadnej časti pravého stehna, prípadne aj na lýtku. Nebojte sa v tejto polohe viac pritlačiť rukami na stehno, budete intenzívnejšie cítiť natiahnutie hamstringu. Zotrvať 5 nádychoch a výdychov, potom nohu vystriedajte.

Strečing bedrového svalstva

Znova vychádzajte zo vzpriamenej pozície trupu. Pravú nohu si vyložte kúsok nad členkom na koleno ľavej nohy. Rukami si zachyťte pravú nohu, aby sa vám nehýbala. Skôr sa snažte pravou rukou jemne zatlačiť do kolena. Pomaly sa predkloňte tak, aby ste ťahali hrudník vpred a mierne vpravo. Ak je to možné, spodným bruchom sa dotýkajte stehna pravej nohy, aby ste ešte lepšie natiahli svaly na zadku. Dávajte si pozor nato, aby ste sa nehrbili, neuklákali a nedvíhali zadok zo stoličky. Zotrvať 15 až 30 sekúnd.

Text: Hana Klobošická

Foto: Ivan Kelement

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Jozef Bicák
psychológ 23. motorizovaného práporu
Trebišov

Pracovná morálka

Je prvok všeobecnej morálky, aplikovanej v oblasti práce. Ide o postoj ľudí k svojej práci, pracovnému okoliu a plneniu svojich pracovných povinností. Pokiaľ sú zamestnanci na pracovisku spokojní, sú produktívni a inštitúcia prosperuje. Ak sú na pracovisku zlé, napäté vzťahy, cítiť to aj navonok, čo platí aj v našom vojenskom prostredí.

Je niekoľko faktorov, ktoré prispievajú k tomu, aby sa pracovná morálka pozitívne budovala, zlepšovala a udržiavala. Čo teda k tomu prispieva? Pre každého zamestnanca sú veľkou motiváciou peniaze. Je však dôležité vedieť, že tento stimul nie je dlhodobý a pri nespokojnosti v pracovnom prostredí jeho účinok výrazne klesá.

V takýchto prípadoch je dobré si uvedomiť, že odmeny môžu byť nahradené aj službami, ktoré máme na pracovisku bezplatne k dispozícii – psychologická, právna, duchovná, finančná služba. Rovnako pochvala výrazne prispieva k správne pracovnému fungovaniu a morálke. Ak nadriadený vie oceniť výkon svojich podriadených, ide o priamu úmeru, keď podriadení ocenia svojho nadriadeného, a tým sa pracovná morálka zvyšuje.

Ďalším faktorom na vytvorenie dobrej pracovnej morálky je politika dobrej a otvorenej komunikácie. Na kvalitné pochopenie a splnenie úlohy je preto potrebné úlohu jasne a zrozumiteľne vydať. Zle vydaná, nepochopená úloha nemôže byť kvalitne splnená. Poznať svojich kolegov je takisto dôležitý faktor.

Ak nadriadený pozná silné a slabé stránky podriadených, vie vytvoriť dobrý a efektívne fungujúci tím. Vytvorenie si vhodného pracovného prostredia a pracovných podmienok pozitívne koreluje s dobrou pracovnou morálkou a efektívnosťou práce. A na nie poslednom mieste je stres, ktorý, či chceme, alebo nie, je faktor, ktorému sa niekedy nedá zabrániť.

Preto je dôležité snažiť sa stresové situácie minimalizovať včasným a zrozumiteľným vydávaním úloh, jednoznačnými kompetenciami, rešpektovaním služobného postupu, ocenením kvalitnej práce a dobrými vzťahmi na pracovisku.

Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny

Blízky východ a severná Afrika

V čase, keď sa zvyšky 1. československej pešej divízie prepravovali z Francúzska do Veľkej Británie, vznikli na Blízkom východe základy novej československej zahraničnej vojenskej jednotky.

Koncom júna 1940 sa v Palestíne začala formovať vojenská skupina pod velením plk. J. Koreša. Z jej príslušníkov bol rámcovo vytvorený 4. československý peší pluk, z ktorého na začiatku novembra 1940 vzniklo výcvikové stredisko (veliteľ plk. J. Koreš) a 11. československý peší prápor Východný (veliteľ pplk. K. Klapálek). Vo februári 1941 sa tento prápor presunul do Egypta, asi 20 km od Alexandrie, kde sa podieľal na strážení zajateckých táborov. Na začiatku júna 1941 ho poverili ochranou poľných letísk pri Marsa Matruh. Potom od júla do októbra 1941 plnil bojové úlohy na území Sýrie, odkiaľ ho britské velenie prevrelilo späť do severnej Afriky, do obkľúčeného Tobruku. Jeho nasadenie v priestore Tobruku sa skončilo 7. apríla 1942. V tom istom dni sa začal presun práporu do palestínskeho tábora Bath Galim, kde došlo k jeho zrušeniu a vytvoreniu československého 200. ľahkého protiletadlového pluku pod velením plk. K. Klapálka. Pluk mal tri prápory (500., 501. a 502.), spojovaciu a dielenskú čatu. Jeho hlavnú výzbroj predstavovali 40 mm ľahké protiletadlové kanóny Bofors MK III.

O niečo skôr než vznikol 200. ľahký protiletadlový pluk, došlo k zmene pomenovania československého vojska na Blízkom východe. Od 1. apríla 1942 pre toto vojsko platil názov Skupina československej armády na Strednom východe. Okrem 200. ľahkého protiletadlového pluku a výcvikového strediska umiestneného v Sidi Bishr (od druhej polovice septembra 1942 v Haife) do nej patrila Československá vojenská misia spolu s poľným súdom, prokuratúrou, účtovným likvidačným strediskom, poľnou nemocnicou a ozdravovňou.

Na začiatku júla 1942 sa 200. ľahký protiletadlový pluk sústredil v tábore Ez Zib a od začiatku poslednej dekády júla už jeho jednotky plnili úlohy pri ochrane prístavu a rafinérie v Haife a prístavu v Bejrúte. Na začiatku decembra 1942 sa pluk sústredil v Jerichu a 25. decembra sa začal presun do oslobodeného líbyjskeho Tobruku, kde prevzal protiletadlovú ochranu prístavu a letísk v el-Ademe a Bu Amude. Od januára do konca mája 1943 jeho jednotky postupne chránili tobruckú železničnú stanicu, letisko Gambút Satellite II východne od Tobruku, letiská v Gazale, Derne, Martúbe, Apollonii a v Luigi di Savoia. V polovici júna 1943 sa premiestnili do egyptského tábora Qassassin, kde sa k nim pripojili aj príslušníci výcvikového strediska. Na začiatku júla sa potom spolu presunuli do prístavu Tewfik na brehu Červeného mora. Tu sa ich 1 322 mužov naladilo na parník Mauretánia, ktorý 5. júla 1943 vyplával na cestu do Veľkej Británie a 11. augusta zakotvil v prístave Liverpool. O 15 dní neskôr bola Skupina československej armády z Blízkeho východu oficiálne rozpustená a jej príslušníci boli začlenení do Československej samostatnej obrnenej brigády.

Počas existencie československého vojska na Blízkom východe prešlo vojenskou registratúrou dovedna 2 489 osôb. K slovenskej národnosti sa z nich hlásilo 402, k českej národnosti 1 587 a ostatní boli inej národnosti.

Text: plk. v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav Bratislava

Foto: Vojenský historický archív Bratislava

Generál S. Ingr (tretí sprava) počas návštevy jednotiek 200. ľahkého protiletadlového pluku (júl 1942)

Obsluha protiletadlového kanóna 200. ľahkého protiletadlového pluku na palebnom stanovišti L-3 v Haife

Príslušníci 11. československého pešieho práporu v sýrskej Palmyre

Vojaci 11. československého pešieho práporu pred odchodom z Agami (máj 1941)

11. čs. poľný prápor Východný

Jednou z ciest, ktorou sa vojaci mohli dostať do čs. dobrovoľníckych jednotiek zahraničného odboja, bola trasa cez Maďarsko a Balkán na Stredný východ. Tu sa dobrovoľníci sústreďovali v Sýrii a Libanone.

Po porážke Francúzska koncom júna 1940 odišlo 206 dobrovoľníkov do Sýrie a Palestíny, ktorá bola britským mandátnym územím.

Z Palestíny do Sýrie

Tu sa v tábore As-Sumayriyya (v Palestíne) začal formovať 4. československý peší pluk, ktorý sa začiatkom júla presunul do tábora Gedera, kde v novembri 1940 vznikla československá vojenská skupina, ktorej súčasťou bolo čs. výcvikové stredisko a 11. československý peší prápor Východný s veliteľom pplk. Karlom Klapálkom.

Najprv plnil úlohy výcviku, koncom februára 1941 bol premiestnený do Sidi Bishr v Egypte, neskôr do Agami, kde mal za úlohu strážiť zajatých talianskych zajatcov a prístav v Alexandrii, potom sa podieľal aj na strážení poľných letísk pri Marsa Matruh. Koncom júna 1941 bol odoslaný do Sýrie, kde sa zúčastnil na bojoch anglických vojsk proti francúzskej Cudzineckej légii, ktorá zostala lojálna vichystickej vláde, jeho príslušníci vykonávali aj strážnu službu v sýrsko-tureckom pohraničí.

Obrana Tobruku

V októbri 1941 sa prápor presunul k Tobruku (v dnešnej Lýbii), kde bol podriadený poľskej brigáde karpatských strelcov, s ktorou sa podieľal na obrane západného sektora prístavu. Neskôr sa presunul pod velenie anglickej pešej divízie, od roku 1942 bol začlenený do zostavy indickej pešej divízie.

V apríli 1942 bol prápor presunutý do Palestíny, kde bol reorganizovaný na 200. ľahký protiletadlový pluk, ktorý sa neskôr podieľal na protiletadlovej ochrane prístavu v Haife, letiska v Bejrúte a Alexandrii. Od roku 1943 sa podieľal aj na protiletadlovej ochrane prístavu v Tobruku a neďalekých letísk. V júli

1943 bola jeho úloha ukončená a jednotka sa presunula do Veľkej Británie, kde bol pluk 26. augusta rozpustený a jeho vojaci boli začlenení do Československej samostatnej obrnenej brigády vo Veľkej Británii.

Súčasť obrnenej brigády

Bojovú zástavu jednotke venoval Československý Červený kríž v Palestíne pravdepodobne v roku 1942. Po reorganizácii a začlenení práporu do Československej samostatnej obrnenej brigády prevzal na základe nariadenia Ministerstva národnej obrany 1. septembra 1943 bojovú zástavu 3. tankový prápor Československej samostatnej obrnenej brigády vo Veľkej Británii. Po návrate do Československa zástavu odovzdali do VHÚ Praha. Replika, ktorá bola vyrobená na múzejné účely firmou Velebný & Fam, s. r. o., v Ústí nad Orlicí, sa nachádza v zbierkach VHM Piešťany od roku 2009. Príležitostne je možné zástavu vidieť pri slávnostných udalostiach organizovaných MO SR alebo v rámci výstav, na ktorých sa autorsky podieľa VHÚ Bratislava.

Zástava, aj keď formálne zodpovedala usmerneniu Ministerstva národnej obrany v Londýne o bojových zástavách, je celá biela. Na líčnej strane je umiestnený lev zo štátneho znaku, pod ním nápis PRAVDA VÍTĚZÍ. Po obvodě na oboch stranách je umiestnený lem vo farbách trikolóry. Na rubovej strane v strede poľa je umiestnený zhora otvorený veniec zo zlatých ratolestí, uprostred ktorého je strieborné číslo 11. Nad ním je nápis ZA SVOBODU VLASTI / A LIDSKÁ PRÁVA / VPŘED!, pod ním nápis ČESKOSLOVENSKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ / V PALESTINĚ. Hrot je v tvare leva.

Text: Mgr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav – VHM Piešťany

Foto: VHM

MLADÉ A MODERNÉ

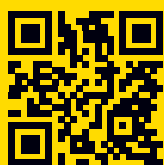
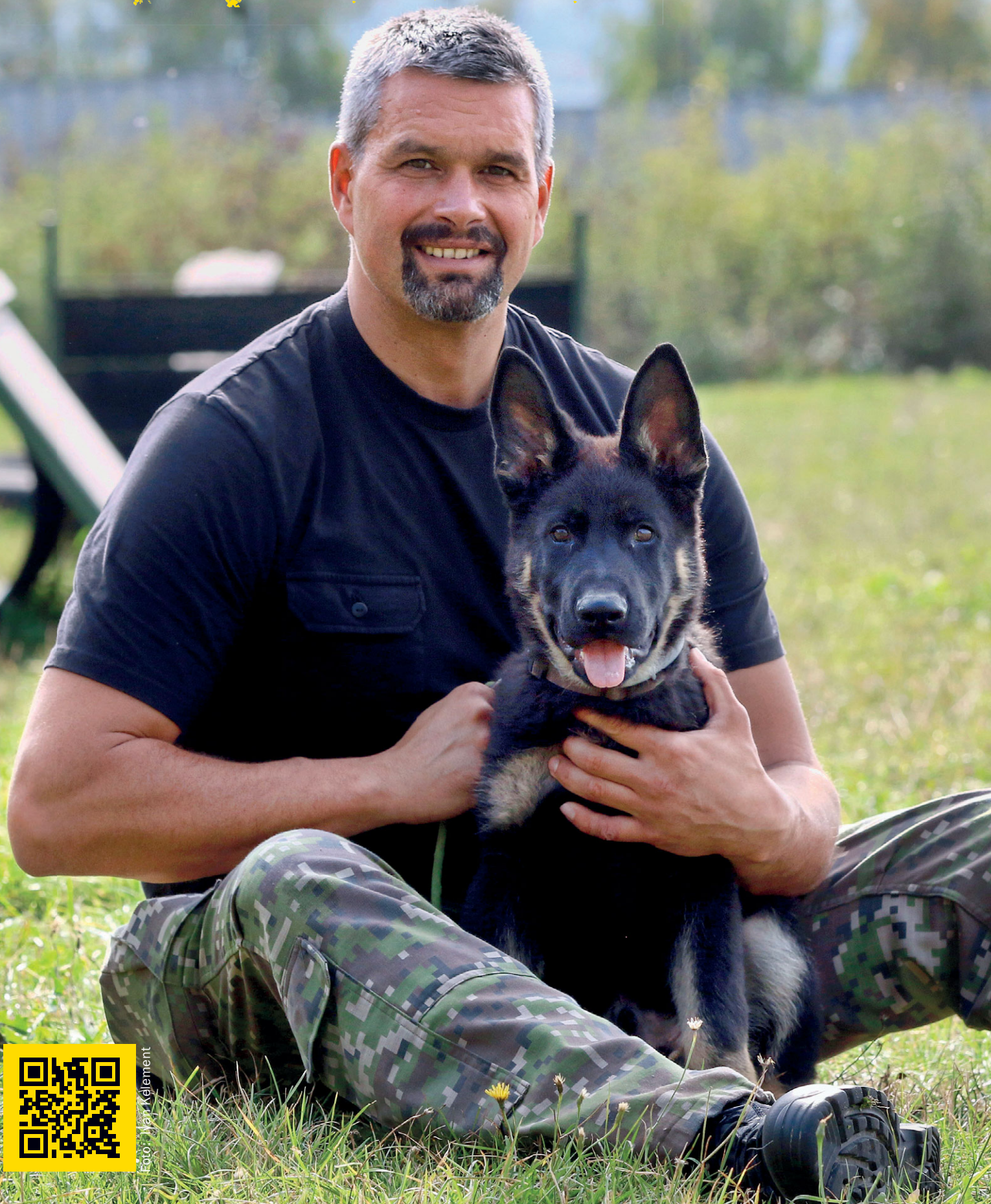
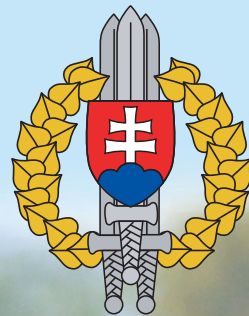

Foto: Ivan Kelemen